

**UNIVERZITA JANA AMOSA KOMENSKÉHO
PRAHA**

BAKALÁRSKA PRÁCA

2012

KLAUDIA HRENÁK

**UNIVERZITA JANA AMOSA KOMENSKÉHO
PRAHA**

**Bakalárske kombinované štúdium
2009- 2012**

BAKALÁRSKA PRÁCA

Klaudia Hrenák

Kríza manželstva a partnerských vzťahov v súčasnosti

Praha 2012

**Vedúci bakalárskej práce:
Doc.PhDr. Kornel Čajka CSc.**

JAN AMOS KOMENSKÝ UNIVERSITY PRAGUE

**Bachelor combined studies
2009 - 2012**

BACHELOR THESIS

Klaudia Hrenák

Crisis of marriages and intimate relationship

Prague 2012

**The bachelor work supervisor :
Doc. PhDr. Kornel Čajka CSc.**

Čestné vyhlásenie

Podpísaná Klaudia Hrenák čestne vyhlasujem, že bakalársku prácu som vypracovala samostatne na základe svojich vedomostí a s použitím uvedenej literatúry, pod odborným vedením vedúceho práce.

Súhlasím s prezenčným sprístupnením svojej práce v univerzitnej knižnici.

V Prahe: dňa : 05.03.2012

Klaudia Hrenák

.....

Pod'akovanie

Chcela by som pod'akovať Doc. PhDr. Kornelovi Čajka CSc. za cenné rady, dôležité pripomienky a odborné vedenie pri vypracovaní bakalárskej práce.

Anotácia

Bakalárska práca sa zameriava na skúmanie manželstiev a partnerských vzťahov v dnešnej dobe, ale aj v blízkej minulosti.

V teoretickej časti sa zaoberá s aspektami psychológie partnerských vzťahov, faktormi ovplyvňujúce manželstvo, súčasnou koncepciou manželskej terapie a so základnými typmi problémov a s ich riešením .

V praktickej časti skúma a porovnáva štatistické údaje a ukazovatele o sobášnosti a rozvodovosti v Slovenskej republike v období od roku 2005 až do roku 2010 podľa veku a vzdelania partnerov .

V závere na základe získaných údajov a výsledkov, práca poskytuje prehľad o pohybe sobášnosti a rozvodovosti a poskytne nám obraz o zdravo fungujúcich, alebo rozpadnutých manželstvách , na ktoré má veľký vplyv spoločnosť a zmeny v spoločnosti v ktorej žijeme.

Kľúčové slová: faktory ovplyvňujúce manželstvo, manželská terapia, osobnosť manželov, partnerský vzťah, rozvodovosť, sobášnosť.

Annotation

This bachelor thesis is focused on the observation of marriages and intimate relationships of these days and recent times.

In the theoretical part it is dealt with the aspects of psychology of intimate relationships, factors with influence on marriages, recent conception of marriage therapy, basic types of problems and their solutions.

In the practical part there is the study and comparison of statistics and markers of marriages and divorces in the Slovak Republic according to the age and education of partners for the period 2005 - 2010.

According to the obtained data and results the conclusion of the thesis provides an overview of marriages and divorces and shows us the picture of healthy functioning and disintegrated marriages influenced by the society and changes in the society we live in.

Key words: factors with influence on marriages, marriage therapy, personality of spouses. Intimate relationships, divorces, marriages.

OBSAH

Úvod	4
1. Hranice v manželstve.....	10
1.2 Trojuholník hraníc	11
2. Láska – dôležitý aspekt psychológie partnerských vzťahov	13
3. Základné typy problémov a ich riešenie	15
3.1 Osobnosť manželov.....	15
3.2 Manželský vzťah	20
3.3 Vývoj vzťahu v čase.....	23
3.4 Vnútorne manželské situácie.....	25
3.5.Vonkajšie vplyvy.....	26
4. Manželské poradenstvo	27
5. Súčasná koncepcia manželskej terapie	28
5.1 Dynamická manželská terapia.....	28
5.2 Behaviorálna a kognitívna manželská terapia	29
5.3 Humanisticky – psychologická manželská terapia.....	29
5.4 Systémové poňatie v manželskej terapii.....	30
5.5 Racionálna edukatívna manželská terapia.....	31
5.6 Hodnotové poňatie manželskej terapie.....	31
5.7 Syntetické poňatie v manželskej terapii	32
6. Ako môže dobre fungujúce manželstvo ozdraviť spoločnosť	34
7. Matriky a ich činnosť.....	35
8. Sobášnosť v SR v rokoch 2005 – 2009- ženy.....	39
9. Sobášnosť v SR v rokoch 2005- 2009- muži.....	42
10. Rozvodovosť v SR v rokoch 2005 – 2009- ženy.....	44
11. Rozvodovosť v SR v rokoch 2005- 2009- muži.....	47
11.1 Štruktúra príčin rozvratu manželstva v SR v roku 2009	49
12. Sobášnosť a rozvodovosť SR v roku 2010	50
Záver	53
Zoznam použitej literatúry a prameňov	55
Zoznam odporúčanej literatúry a prameňov	56
Zoznam obrázkov	56
Zoznam tabuliek a príloh.....	57
Prílohy	

ÚVOD

Ľudstvo na svojej ceste dejinami prežilo početné civilizácie, odskúšalo si početné kultúrne a hodnotové systémy a veľmi rôzne spôsoby života. To všetko sa odohrávalo a odohráva v rôznom časovom a priestorovom ohraničení. Až táto doba so svojimi ekonomickými a technickými možnosťami postupne pripravoval odbúravanie časových a najmä priestorových ohraničení. A tak v 21. storočí stojíme s pred javom ekonomickej a kultúrnej globalizácie, ktorý má postmoderný charakter spoločnosti, s obrovskou dynamikou šírený a podporovaný prostriedkami masovej komunikácie a všemožnými technickými nosičmi informácií, ktoré majú veľký vplyv na partnerské a manželské vzťahy a na ich zdravé, alebo nezdravé fungovanie v spoločnosti.

Rozdielne sa darí v tomto globálnom spoločenskom pohybe inštitúcii rodinám, manželstiev a partnerských vzťahov. Doteraz si za tisícročia dejín vyslúžila úctu ľudstva ako prameň života usporiadané manželstvo, rodina, ako zdroj duchovného, sociálneho a fyzického zdravia každej spoločnosti.

Táto práca skúma aj hodnotový charakter zmien a ich dopad na vývoj a akceptáciu hodnôt. Najmä ako sa tieto zmeny prejavujú na kvalite a stabilite vzťahov. Ak akýkoľvek pokrok ohrozuje kvalitu a stabilitu manželstiev a partnerských vzťahov, potom nejde o pokrok v pravom zmysle slova, ale o úpadok. Ak dochádza k masovej destabilizácii manželstiev, rodín a partnerských vzťahov sa ohrozuje životná perspektíva detí. Na poplach sa väčšinou nebije.

Demografia a prax ukazujú, že narušené vzťahy medzi generáciami súčasne pôsobia aj zmeny v demografickom vývoji. Tie majú svoj dopad na hospodársky rozvoj, na oblasť vzdelávania, kultúry, na politiku domácu i zahraničnú, na šance pre mier a demokraciu.

Rodina, usporiadané manželstvá a harmonické partnerské vzťahy sú zrkadlom spoločenského vývoja. A nielen to, je aj jeho produktom. Preto sa zaujímate o šance manželstiev odolávať postmoderné paradigmy na nové začiatky.

1. HRANICE V MANŽELSTVE

Manželský vzťah potrebuje aj iné prísady ako láska, aby rástol a prekvital. Týmito prísadami sú sloboda a zodpovednosť. Keď majú dvaja ľudia slobodu nesúhlasíť, majú slobodu milovať. Kde nemajú slobodu, žijú v srtachu a láska umiera.

Keď ľudia rastú v charaktere, rastú v schopnosti určovať a prijímať hranice vo svojom manželstve a dospievajú. Keď odporujú, aby nepočuli slovo nie, zostávajú nezrelí. Ak dospievame telesne, neznamená, že dospievame aj citovo. Poznáme nezrelých starých ľudí a aj náležite dospelých mladých.

Čo je to hranica? „V tom najjednoduchšom zmysle je to hranica vlastníctva. Označuje začiatok a koniec.“ (Cloud, Townsend, 2007 s.17) Aj pri vzťahoch je vlastníctvo veľmi dôležité. Vzťah ako je manželstvo, si vždy vyžaduje, aby každý partner poznal svoje vlastnícke práva. Hranice pomáhajú určovať, kto je zodpovedný a za čo. Ak sa rozumie tomu, kto čo vlastní, potom je samozrejmosťou aj to, kto musí za to niesť zodpovednosť. Ak dokážeme pripustiť, kto je za čo zodpovedný, máme šancu na zmenu. Ak dokážeme pochopiť, že daný problém je náš problém a že sme zaň zodpovední, sedíme za volantom zmeny. Zodpovednosť si vyžaduje aj skutok. Potrebujeme zmeniť niektoré postoje spôsoby, reakcie alebo možnosti. Každý manželský partner musí prebrať zodpovednosť za nasledujúce veci:

- pocity ,postoje, rozhodnutia, spôsoby, túžby,
- myšlienky hranice, , hodnoty, lásku, rozhodnutia.

„Zodpovednosť nám hovorí, že sa musíme zaoberať našimi pocitmi a učiť sa, ako navzájom zvládať odlišné pocity. Naše postoje nie tie, ktoré má manželský partner spôsobujú, že sme kľúční a bezmocní.“ (Cloud, Townsend, 2007 s. 83) To, ako sa správajú a reagujú, je súčasťou tohto problému a takéto vzory musia zmeniť. Dajú sa zatlačiť za isté hranice a potom sa rozlúčia a stávajú sa bezmocnými. Nepremieňajú túžby na splnené ciele a ani sa nezaoberajú našimi chorými

túžbami. Zodpovednosť nás privádza k dobrému životu. Každý z partnerov môže konať tak, aby sa nestal obeťou problémov toho druhého, ale naopak, zmenil samostatný manželský vzťah.

1.2 Trojuholník hraníc

Od počiatku čias existujú tri skutočnosti:

- sloboda
- zodpovednosť
- láska

Keď tieto tri zložky vo vzťahu spolupracujú, uskutočňuje sa niečo neuveriteľné. Ak láska rastie, partneri sú čoraz slobodnejší od vecí, ktoré ich zotročujú: sebeckosti, minulých zranení a iných dobrovoľne prijatých obmedzení. Dostávajú čím ďalej, tým väčší zmysel pre sebaovládanie a zodpovednosť. Tak rastie aj sloboda čo vedie ešte väčšej zodpovednosti. Dôležitým aspektom hraníc, ktorý vedie lásku k rastu, je ochrana. Každý partner potrebuje ochranné hranice, keď nebezpečenstvo je prítomné a potrebuje možnosť odstrániť ich.

S hranicami sa spája mnoho nedorozumenia. Niektorí ľudia sú proti hraniciam, pretože ich považujú za sebecké. Iní ľudia ich dokonca používajú tak, aby boli sebecké. Je to však omyl. Hranice v podstate hovoria o seba ovládaní. Ak niekto istým spôsobom prekročí vaše osobné hranice, môže sa človek ovládať a nedovoliť, aby vás niekto ešte niekedy ovládal alebo zraňoval. To sa nazýva sebaovládanie.

- **Slová**

Najzákladnejšou hranicou je jazyk. Slová pomáhajú určovať kým ste. Povedia tej druhej osobe kto ste, čomu veríte, čo chcete a čo nechcete. To, čo nás charakterizuje pred inou osobou sú však naše slová, alebo ich absencia. Mlčanie ničí naše hranice, strácame vplyv nad našim vlastníctvom, keď nehovoríme, čo sa

nám páči, alebo nepáči na manželovom, alebo partnerovom správaní.

- **Pravda**

Pravda je ďalšou dôležitou hranicou. Ak nie sú ľudia k sebe navzájom pravdiví, skutočný vzťah je skrytý. Vonkajší vzťah je falošný a vnútorný vzťah, ktorý je skutočný. Intimita sa vytráca a tak isto aj láska.

- **Dôsledky**

Ľudia, ktoré popierajú, sú hluchí k slovám pravdy. Reagujú na bolesť a stratu. Dôsledky ukazujú, kde leží naša hraničná línia. Niektoré partneri potrebujú kruté dôsledky, ako je odlúčenie.

- **Citový odstup**

Jeden z partnerov vo vzájomne zraňujúcom vzťahu niekedy nie je ochotný zmeniť sa a neustále ubližuje tomu druhému. Môže partner zradiť dôveru a mať mimomanželský pomer. V tomto prípade manželia by mali riešiť danú záležitosť s múdrosťou, aby sa ubránili pred ďalším zranením a úpadku vzťahu.

- **Fyzický odstup**

Fyzický odstup môže poskytnúť čas na ochranu, na premýšľanie. Chráni partnerov pred ďalším zranením. Niekedy poskytuje priestor na hojenie, ako aj bezpečie, aby ochránil partnerov a manželstvo ako také. Hoci je to zvyčajne posledné východisko, je riešením, ktoré niekedy zachráni.

- **Iní ľudia**

Iní ľudia môžu byť neužitoční, ak pomáhajú ukryť sa pred konfliktom namiesto toho, aby sa ho snažili vyriešiť.

- **Čas**

Čas je ďalšou hranicou, ktorá spôsobuje ťažkosti vo vzťahoch. Niektorí ľudia potrebujú čas na to, aby vyriešili konflikt, alebo aby definovali samotný problém.

2. LÁSKA – DÔLEŽITÝ ASPEKT PSYCHOLÓGIE PARTNERSKÝCH VZŤAHOV

Čo je to láska ? V láske uskutočňujeme seba samého, je to proces vývoja dvoch ľudí vo vzájomnom vzťahu. Od lásky si dvaja ľudia si vzájomne sľubujú naplnenie a uskutočnenie svojich najhlbších túžob. Možnosť spoločného osobného rozvoja nevyhnutne naráža na vzájomné porozumenie a otvorenosť.

Významné prvky prejavujúce sa vo partnerskom (manželskom) vzťahu:

- vzájomné rozhovory vnímanie odlišností partnera
- rozdelenie spoločných a vlastných oblastí života
- zamestnanie, finančné situácie
- rozdelenie úloh vo vzťahu, identifikácia s partnerom
- možnosti osobného rozvoja
- vnímanie solidarity a podpory partnera
- láska, neha, strach zo samoty, pocity povinností a dlhy voči partnerovi

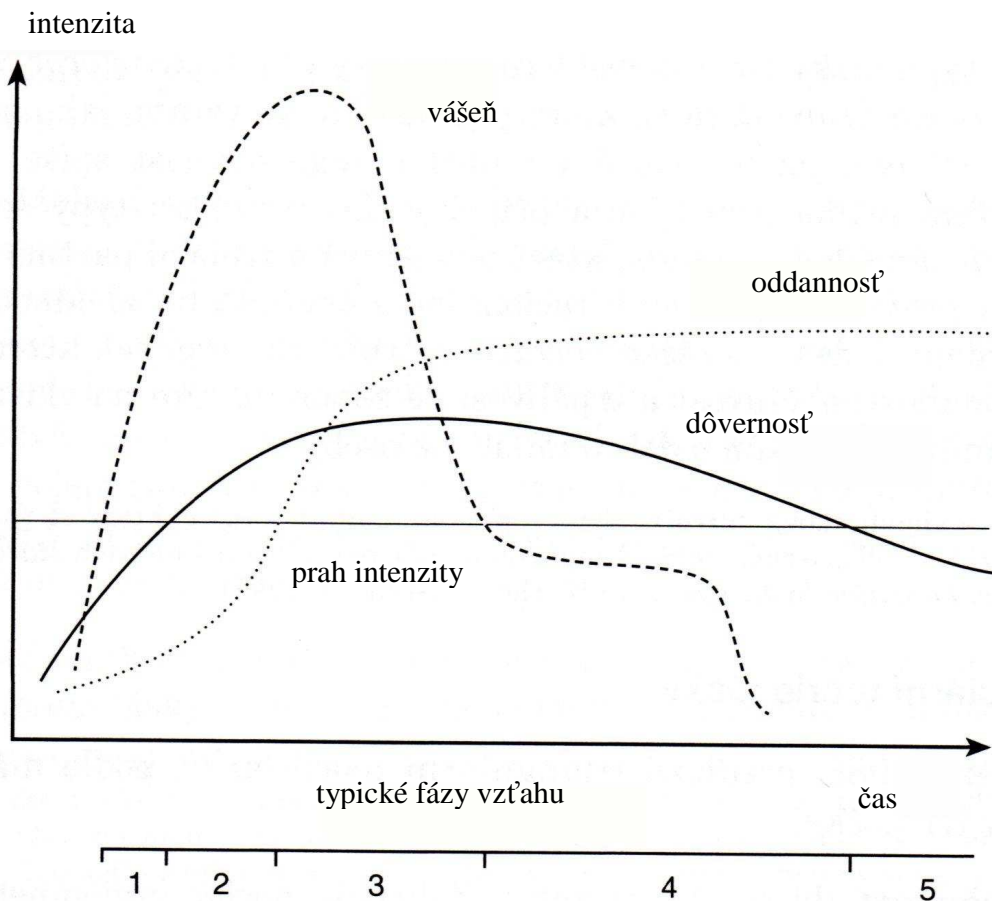
„Ľudská povaha je často ovládaná egoizmom a konkurenčným myslením. Láska potrebuje morálnu výchovu, aby dokázala potvrdiť vlastné záujmy záujmom milovaného“. Morálny cit alebo svedomie je najvýznamnejším rozdielom medzi človekom a zvieratom. Morálne normy majú za úlohu ovládať, brzdiť a potláčať sklony, tendencie správania, ktoré v človeku založila príroda.

Triangulárne teórie lásky – Kratochvíl poukázal na Sternbergovu triangulárnu teóriu lásky, podľa čoho súčasťou lásky sú tri časti a to: **dôvernosť, vášeň a oddanosť**. „Každá jednotlivá zložka trojuholníka lásky v priebehu vzťahu má odlišný vývoj. Poľský sociálny psychológ B. Wojcizke profesor Gdanskej univerzity zakreslil priebeh všetkých troch zložkách do jedného grafu.“ (Kratochvíl, 2009 s.131)

Zároveň sa snaží zachytiť typický priebeh štádií partnerského vzťahu vo Sternbergových pojmoch: 1. zamilovanosť, 2. romantické začiatky, 3. úplná láska,

3. úplná láska, 4. partnerská láska, 5. prázdna láska.

Vášeň vzniká a rýchlo sa stupňuje, ale jej úroveň takisto skoro klesá. Stane sa, že partner už nie je taký vzrušujúci ako predtým.

Obr. 1 Časový priebeh troch zložiek lásky

Dôvernosc' rastie pomali aj klesá pomali. Pri dôkladnej znalosti partnera postupne už nie je čo objavovať, ani ten druhý už tak neimponuje. Môže sa stať, že dôverné informácie partner zneužije v hádke. Objavuje sa preto tendencia chrániť si vlastný teritórium. **Oddannosc'** narastá zvoľna a u dlhodobých vzťahov sa udržuje natrvalo. V manželstve najviac prispieva k jeho stabilite.

3. ZÁKLADNÉ TYPY PROBLÉMOV A ICH RIEŠENIE

Manželské problémy sa môžu vyplývať z osobnosti manželov, z manželského vzťahu, z časového vývoja vzťahu a z vnútorných i vonkajších situácie pôsobiacich na manželstvo a v manželstve.

- **Osobnosť manželov**
- **Manželský vzťah**
- **Vývoj vzťahu v čase**
- **Vnútorné manželské situácie**
- **Vonkajšie vplyvy**

3.1 Osobnosť manželov

„Primárny zdroj ťažkostí môže byť v osobnosti jedného alebo oboch partnerov. Môžu ísť o črty, ktoré sú celkovo v rámci normy, ale sa nestotožňujú sa s črtami partnera, alebo partner sa nedokáže s nimi správne zaobchádzať.“ (Kratochvíl 2009 s. 90) Ďalej môže ísť o črty abnormálne, ktoré už sami o sebe predstavujú problémy v interpersonálnych i v manželských vzťahov obzvlášť.

- **Normálne črty osobnosti** – Z temperamentných črt sa venuje pozornosť najmä týmto črtám ako :

extroverzia – introverzia, racionálnosť – romantičnosť, dominancia – submisia, stabilita- labilita, optimizmus – pesimizmus, aktivita – pasivita, bezstarostnosť – úzkostlivosť, sociálna prispôsobivosť, psychická odolnosť a sebaovládanie.

Z charakterových črt sa venuje pozornosť vzťahu k práci, k ľuďom, k majetku, k sebe a k rodine. Dôležité sú i základné postoje, záujmy, svetový názor, životný štýl, psychosociálna zrelosť a hodnotový systém. Problém môžu spôsobiť i zle

návyky ako napr. fajčenie. Z populárnej typológie osobnosti v manželskej terapii sa využíva klasická

Hippokratova typológia.

Sangvinik – vyznačuje sa predovšetkým primeranou reaktivitou, čo znamená že na slabé podnety reaguje slabo, na silné silno, dominuje u neho reakcia tzv.: slamený oheň, to znamená že zážitky doznievajú rýchlo a sú prítomné rýchle zmeny zamerania, sangvinik je prispôsobivý, emočne vyrovnaný, aj keď je do určitej miery nestály a ľahkovážny, je optimistický, často veselo ladený, jeho prežívanie zážitkov ale aj citov nie je veľmi hlboké. Ide o emočne stabilného extroverta.

Flegmatik – je emočne značne vyrovnaný, pre pozorovateľa sa javí ako ľahostajný, vzrušujú ho iba veľmi silné podnety, je stály, často pôsobí spokojne, je veľmi pokojný až chladnokrvný, čo môže pripomínať až apatiu, hlbšie vzťahy nadväzuje iba k malému okruhu osôb, často absentujú väčšie životné ambície a požiadavky, z čoho pramení často až životná pasivita, nemá rád zmeny a pohybovo býva skôr úsporný. Ide o emociálne stabilného introverta.

Melancholik – vyznačuje sa hlbokým prežívaním zážitkov a smutným ladením, pesimizmom kombinovaným so strachom z budúcnosti, život je z jeho pohľadu ťažký, usiluje sa o pokoj a vyhýba sa vypätým situáciám, nemá rád hluk, a aj napriek tomu, že intenzita citov sa navonok u neho príliš neprejavuje, tak je citovo veľmi trvalý. Žije svoj život smerom dovnútra, obťažne nadväzuje kontakty s cudzími ľuďmi, zato vzťahy ktoré s okolím naviaže sú trvalé a hlboké. Ide o emočne labilného introverta.

Cholerik – je to silne vzrušivý typ, má sklony k výbuchom hnevu až k agresii, ťažko sám seba ovláda a reaguje často impulzívne, bez hlbšej rozvahy, je netrpezlivý, panovačný, vyžaduje od svojho okolia ústupky ktorých často nie je sám schopný, je egocentrický a emočne labilný, ľahko citovo vzplanie, navonok reaguje rýchlo, silno a často bez zábran. Ide o emočne labilného extroverta.

Abnormálne črty osobnosti -Niektoré osobnostné črty môžu byť abnormálne zvýšené na úkor ostatných. Pôsobia svojmu nositeľovi a jeho okoliu

rôzne potiaže podľa ich intenzity. Najčastejšie tieto abnormálne typy osobnosti spôsobia problémy v manželstvách.

Astenická a hypersenzitívna osobnosť - O astenickej osobnosti hovoríme vtedy, keď prevláda celková slabosť, nepribojnosť, nesmelosť, únavnosť. O hypersenzitívnej osobnosti hovoríme vtedy, keď prevláda zraniteľnosť, chúlivosť a precitlivosť na vnútorné podnety. I malá záťaž vyvoláva u týchto osôb neurotické príznaky. Málo znesú a málo vydržia. Presadzujú sa plačom a dávajú najavo ako sa im ubližuje a krivdí, ako sú nešťastní.

„Explozívna osobnosť – Je vyvrcholením typom cholera. U týchto typoch sa prejavujú výbuchy s hrubými nadávkami a urážkami a nezriedka i fyzickým násilím. V zlosti môžu biť svojich partnerov.“ (Kratochvíl 2009 s. 93) Záchvaty zlosti sa prejavujú u nich nielen doma ale aj v inom prostredí napr. v práci, medzi známymi, v obchode i aj na dopravných prostriedkoch. Po výbuch v niektorých prípadoch svoje správanie ľutujú a ospravedlňujú sa, po prípade sa snažia svojich partnerov rôznymi darčekomí udobriť. Táto anomália sa vyskytuje častejšie u mužoch. Spolunažívanie s explozívnou osobou stavia manželského partnera do situácie opakovaného krátkodobého ohrozenia.

Rezonér – Je rozladený a pesimista. Nič nie je mu dobrý, nič sa mu nepáči a vo všetkom nájde nejakú chybu. Z ničoho nemá radosť a kazí radosť každému okolo seba. Svet vidí plný neporiadku, nikto nerobí nič dobre a podľa neho sa dejú len samé hlúposti. Rezonér sekíruje druhých, je neznesiteľný, sústavne ukazuje svoju nadradenosť, ako by všetci okolo neho by boli samé hlupáci.

S rezonérom v manželstve sa vydržať len tak, málo sa zdržuje v jeho prítomnosti a viac sa realizuje v práci, venuje viac času starostlivosti o deti, strávi čas so svojimi priateľmi a venuje viac svojim záľubám.

Pedant – Je prehnane presný a poriadkumilovný. Problém v manželstve vzniká tým, že poriadok a presnosť očakáva od druhých. Pedantná žena má stáli pocit, že byt nie je dostatočne vyupratovaný, čistý, preto opakovane všetko upratuje, myje a kontroluje.

Pedantný muž musí mať všetko stále na svojom mieste a nedovoľuje zasahovať

nikomu do svojho systému. Pedant môže vzbudzovať dôveru, úctu a pocit stability, ale nie nadšenie, radosť a lásku. V externých prípadoch pedant terorizuje svoju rodinu tým, že ich núti, aby dodržovali nim stanovený poriadok a časový rozvrh. Vyvoláva tak odpor, protest, napätie a pocit nedostatku slobody.

Schizoidná osobnosť – Stretávame sa uňho s nedostatočnou schopnosťou vyjadrovať svoje city, až emocionálnou chudobou, s uzavretosťou a nedostatkom kladného kontaktu s okolím. Tým je často plachý a zraniteľný. Schizoidný človek taktiež môže provokovať svoje okolie so svojimi podivnými názormi, správaním a neprispôsobivými, abstraktnými alebo zbytočne komplikovanými úvahami a nejasnou komunikáciou. Úspešnosť manželstva závisí na prispôsobivosti partnera.

Asociálne anotická osobnosť- Je charakterizovaný nedostatku vyšších citov, hlavne súcitu, vrelosti a láskavosti. Prejavuje nezáujem o osud iných ľudí a preukazuje bezohľadnosťou k svojmu okoliu. Jednu variantu predstavuje flákač, absentér a kriminálny recidivista. Druhú variantu predstavujú osoby, ktorí svoju lenivosť, odpor k práci a nedostatok súcitu dokážu zatajiť. U žien sa zisťuje výrazný neporiadok, špinu, nedostatok osobnej hygieny, zanedbané deti. U mužov nezáujem o rodinu a deti. Psychoterapiu sa dá považovať v tomto prípade za stratu času.

Hysterická osobnosť – „Je charakterizovaná zvýšenou emocionalitou, živou predstavivosťou, zvýšenou potrebou pozornosti a seba uplatnením, seba predvádzaním a egocentričnosťou.“ (Kratochvíl, 2009 s. 95) Hysterická osoba často nepríjemne prežíva medzi svojimi živými romantickými predstavami a šedou banálnou skutočnosťou. Buď uteká do sveta fantázie, alebo okolo seba sa snaží vyvolať nejaký rozruch. Preháňa, vymýšľa a zveličuje, hrá divadlo. Hysterické osoby dokážu byť niekedy ohromne nadšené a hneď zase strašne nešťastné. Niekedy hovoria aj o sebe vražde alebo sa o ňu pokúsia. Také pokusy však nebývajú vážne a majú charakter citového vyjadrovania. Mierne hysterické prejavy akoby v dnešnej spoločnosti aj patrili k ženskosti. U pekných žien pre niektorých mužov zvyšujú aj príťažlivosť.

Hysterické správanie u mužov pôsobia však naopak nemožne a neprirodzene. Často sa prejavujú zbytočným zdôrazňovaním vlastnej sily, hrdinskými výkonmi a samoučelnými historkami.

V manželstve výrazne hysterické osobnosti sú sami skoro nespokojné, alebo tzv. nešťastné a nakladajú emocionálne bremená na svojho partnera.

Terapeutický vzťah s terapeutom opačného pohlavia ľahko kontaminujú prejavy obdivu a zamilovanosti naznačujú, že s terapeutom by bolo všetko iné ,ako s necitlivým, nudným a nezaujímavým manželom. Najväčší nádej na úspech v korekcii postojov a správání má systematická skupinová psychoterapia. Podstatná je aj práca s partnerom hysterickéj osoby. Ktorý potrebuje vhodnú podporu, aby dokázal hysterické výstupy znášať bez ujmu na vlastnom duševnom zdraví. Terapeut ho učí ako si má zachovať nadhľad a ako si nedať vtiahnuť do scénok. Ide o to , aby pochopil, že hysterická osoba potrebuje veľkú pozornosť, uznanie, seba uplatnenie a úctu. „Terapeuti i pacienti by si mali uvedomovať,že párová terapia prospieva osobnému vývoju bez ohľadu na svoj výsledok, nezávisle na tom, či partneri zostanú spolu.“ (Willi, 2011 s. 233)

Žiarlivá osobnosť – Žiarlivý človek žije v obavách, že mu partner bol, je, alebo mohol byť neverný. Stále sa zaoberá s touto myšlienkou a podozrieva svojho partnera, kontroluje, sleduje a vyžaduje od neho dôkazy vernosti. S dôkazmi nikdy nie je spokojný, pretože vernosť presvedčivo sa nikdy nedá dokázať. Kládie žiarlivé otázky, so svojim partnerom rozvíja žiarlivý dialóg a postupne siaha k rôznym vyšetrovacím a pátracím akciám. Žiarlivosť môže mať rôzny stupeň, rôznu intenzitu, rôznu ovplyvniteľnosť. Môže byť vyprovokovaná i bezvýznamnými podnetmi je ťažko zvládnuteľná a stále znovu a znovu recidivuje.

Osoba závislá na alkohole – V tomto prípade ide o jedincov u ktorých závislosť na dosiahol taký stupeň, že im spôsobuje problémy vo spoločenských vzťahov a oslabenie telesného i duševného zdravia. Nie sú schopní sami od seba prestať piť, alebo značne obmedziť pitie. Vývoj závislosti na alkohole má štyri fázy: začiatková fáza, varovná fáza, rozhodujúca fáza a konečná fáza. Osobu závislú na

alkohol považujeme v tretej a štvrtej fáze. Nedokáže už piť s mierou a svoje pitie ovládať. Jeho problém môže len vyriešiť úplná a trvalá abstinencia. K tomu potrebuje odbornú protialkoholickú liečbu. Po liečbe na rozdiel od zdravých ľudí nesmie piť ani kvapku alkoholu. Osoby závislé na alkohole, muži i ženy často zdôvodňujú svoje pitie manželskými konfliktnými situáciami.

Príčiny pitia sú akékoľvek liečenie z toho sa má začať protialkoholickým liečením, alebo manželskou terapiou. Je bezúčelné pokúsiť sa o manželské spolužitie pokiaľ nebola dosadená abstinencia.

Iné problémy v osobnosti - Zvláštny problém môžu v partnerskom vzťahu vyvolať abnormálne sexuálne preferencie a homosexuálna orientácia. Jedinec opakovane prežíva intenzívnu sexuálnu túžbu. Týmito túžbami často aj vyhovuje. K uvedeným poruchám patrí aj pedofília, fetišizmus, exhibicionizmus, transvestitizmus, masochizmus a sadizmus.

Významná je pre manželské a predmanželské poradne táto skutočnosť, že ani pravidelný normálny sexuálny život túžbu po preferovanom vzrušovaní a ukojení nutno neznižuje a deviantnému správaniu často nezabráni.

„Homosexualita sa dnes nezaraďuje k sexuálnym poruchám a považuje sa len za variáciu sexuálnej orientácie.“ (Kratochvíl 2009 s.100) U homosexuality nejde len o preferovaný spôsob sexuálneho ukojenia ale aj o vytvorení citovej väzby k osobe rovnakého pohlavia so všetkými znakmi zamilovanosti, lásky, žiarlivosti, sklamaní alebo aj k rozchodu. Homosexuálna orientácia sa nedá žiadnou liečbou zmeniť a dôležitou úlohou pre psychoterapeuta je, aby pomohol homosexuálovi prijať svoju odlišnú orientáciu a podľa neho si zariadiť svoj život. Perspektívou pre tieto osoby nie vytvárať tlak na ich spoločenskú adaptáciu heterosexuálnej väčšine, ale využiť registrované partnerstvo, ktoré im poskytne určité základné práva.

3.2 Manželský vzťah

V rámci manželskej terapie sa skúma ako zdroj problémov vzťah manželskej dvojice, čo valstne viedlo manželov dokopy a či tieto faktory vo vzťahu ešte sú stále prítomní. Ako sú splnené ich očakávania, aké faktory určili tieto očakávania a na akých princípoch je vzťah v skutočnosti založený.

- **Voľba partnera** – „Podľa Murstenovej teórie pri voľbe sa uplatňujú tri prítlačivé sily: podnet, hodnoty a úloha. Tieto tri sily pôsobia v troch fázach. Ich význam v každej fáze sa mení. Čo prejde prvým filtrom, prechádza do ďalšieho štádia.“ (Kratochvíl, 2009 s. 102)

V prvej fáze partner sa uplatňuje ako pôsobivý podnet svojim prítlačivým vzhľadom a správaním.

V druhej fáze ide o podobnosť a zhodu v záujmoch, postojoch a v uznávaných hodnotách. Partneri získavajú pri vzájomnom kontakte informácie jeden o druhom a zisťujú či majú podobné záujmy, hodnoty a postoje. Zistia či sa k sebe hodia alebo nehodia či nie sú nedostatky v tejto podobe kompenzované inými výhodami.

V tretej fáze sa uplatňuje predovšetkým kompatibilita úloh. Partneri zisťujú či môžu vo vzťahu sa zaujať, alebo vytvoriť vzájomne doplnujúce úlohy a tak získať uspokojenie svojich potrieb. V všetkých fázach sa uplatňuje princíp vyvážení výmen. Ku spokojnosti dôjde vtedy, keď výmena je vyrovnaná.

Do voľby partnera môžu ovšem zasahovať i rôzne patologické mechanizmy. Duševne nevyrovnané a nemilujúce partneri nedokážu ukončiť vzťah, čo im pôsobuje ťažké utrpenie.

Očakávania žien v manželstve – Žena potrebu hovoriť o svojich zážitkoch, prejavíť svoje city a získať k tomu pozorného poslucháča a jeho pozitívnu odozvu. Takže, **posedieť a porozprávať si**. Žena a delí so svojimi starosťami, radosťami i krivdami. Skutočne nepotrebuje, aby jej muž radil, ale potrebuje, aby ju vypočul, pochopil a utešoval. Typické mužské povrchné komentáre a rady neprijíma vďačne. Vďačnejšie prijíma uznanie významnosti a závažnosti starosti. Čo vlastne

očekáva od muža? Je to predovšetkým empatické počúvanie a poskytovanie súhlasu a citovej podpory. **Duševné porozumenie** znamená, že manželka môže otvorene a bez obáv s manželom deliť svoje zážitky, pocity, postoje a názory. Muž je ochotný nielen počúvať, ale aj porozumieť tomu tak, ako ona to cíti a myslí. Duševné porozumenie znamená, že žena kludne môže mužovi zveriť svoje problémy, môže s nim viesť tzv. bytostný rozhovor. Vyžaduje to vcítenie muža k hlbšiemu sebevyjadrovaniu. Duševné porozumenie znamená i to, že žena môže manželovi veriť aj vtedy, keď sa dopustí nejakých chýb, alebo keď má aj pocit viny. On ju nebude zhrňovať výčitkami a zdôrazňovať, že dopredu vedel, že takto to dopadne, ale prejaví pochopenie. Duševné pochopenie znamená aj to, keď partneri často sa delia aj o pekné zážitky. Súčasťou duševného porozumenia sú aj pocit istoty a bezpečia, žena cíti, že na manžela môže spoľahnúť a veriť mu. **Vycítiť, čo žena potrebuje** – Vyším stupňom duševného porozumenia je také duševné porozumenie, keď žena nemusí nič hovoriť. Muž vycíti ako je jej. Žena nemusí nič žiadať a muž spontánne reaguje tak, že splní jej prania. Keď žena má nejaké problémy, muž je hneď po ruke, aby jej pomohol riešiť problém. Všimne si keď manželka je unavená a spontánne ponúka svoju pomoc. Muž tak isto vie aj to, že žena potrebuje aj ocenenie za to všetko čo preňho a pre celú rodinu robí.

Vyjadrovať lásku celým zvojom životom – Táto požiadavka je vlastne vyvrcholením predošlých požiadaviek do budúceho života ženy. Zhrňa v sebe všetky predošlé očakávania a zčleňuje ich do širšieho emocionálneho rámca. Muž má mať ženu rád a ona to má vycítiť z jeho prejavu a správania. Očekáva opakované a spontánne dôkazy mužovej lásky.

V poradniách skôr sa stretáva s prípadmi, keď nepružné a vyhrotené požiadavky tohto druhu vážne narušujú rovnováhu harmóniu spolužitia.

Očakávania mužov v manželstve - Typické očakávania mužov začínajú požiadavkami banálne všeobecnými a aj ďalej sa poračujú s takými požiadavkami, ktoré sa týkajú skôr vonkajšieho správania ako nejakých nárokov na vnútorné prežitie citov a emocie.

Uvarené a upratané – Muž spravidla predovšetkým očakáva, aby mu manželka

poskytla ľahké uspokojovanie jeho základných potrieb : pravidelné jedlo a domov. Žena sa ho bude pýtať čo by rád jedol a či mu chutí čo mu varí. To je tradičný postoj muža. V tomto očakávaní dôjde ku sklamaniu už aj v tom, že mamička varila lepšie. Muž očakáva od ženy, aby vytvorila útulný domov, ktorý drží v peknom poriadku, ale na druhej strane očakáva aj to, aby jeho veci, spisy, náradia ostali nedotknuté, neupratané.

Sex kedy sa mu zachce – Druhým typickým mužským očakávaním od manželstva je, že jeho sexuálne potreby budú ľahko splnené. Už nebude musieť zháňať partnerku, získavať jej sexuálnu ochotu pozornosťami, kvetmi, či darmy, pozývať ju do reštaurácie na drahé večere. Tá, ktorú si vybral k trvalému spoluzitiu, bude po ruke, ľahko dostupnú bez nutnosti dobývania, prístupnú jeho záľubám a sexuálnym experimentom.

Stáli obdiv – Muž očakáva, že ho žena bude obdivovať. Že jeho žena bude vedieť, aký je jeho manžel inteligentný, pracovitý, schopný, šikovný, silný, úspešný a citlivý muž. A nestačí len aby to všetko vedela, ale aby mu často aj pripomínala, opakovala a nebude mu to hovoriť keď sú len sami, ale aj v prítomnosti priateľov.

Nežať a žovať starosťami – Muž očakáva uznanie a obdiv, ale neočakáva, aby žena bude po ňom požadovať aby opravil kohútik, pokazený vypínač, alebo urobil nákup. Akonáhle žena začne naňho tlačiť s takými starosťami, prestáva sa muž cítiť doma dobre. Začne dávať prednosť tomu, aby dlhšie ostal v práci, išiel na fušku, alebo navštevoval svoju mamičku. Tam sa cíti dobre, kde ho obdivujú a pritom od neho nič nechcú.

3 3 Vývoj vzťahu v čase

Problém môže byť v tom, že manželský vzťah neostáva stále taký istý, ale sa vyvíja a sa mení. Niektoré zmeny sú nedepredvídateľné, ale sú zmeny ktoré sú typické. Sociológovia vývojové štádiá delia na :

- manželstvo pred narodením dieťaťa
- manželstvo s malými deťmi
- manželstvo s väčšími deťmi, ktoré postupne odchádzajú z domova
- manželstvo po osamostatnení detí

Každé obdobie prináša typické úlohy, ktoré manželia musia zvládnuť a typické problémy s ktorými sa musia vyrovať.

Druhé manželstvá- Vzhľadom na vysokú rozvodovosť v manželskej terapii často sa stretávame s druhými manželstvami jedného alebo oboch partnerov.

Manželstvo rozvedeného muža so slobodnou, oveľa mladšou ženou – Milenecký vzťah týchto partnerov je niekedy priamou príčinou rozpadu predchádzajúceho manželstva. Zážitky tohoto vzťahu natoľko mobilizujú nové energie muža, že opustí rodinu, aby začal nový život. Mladšej žene zase imponujú mužove znalosti, skúsenosti. Určité problémy môžu spôsobiť mužovi povinnosti voči deťom z prvého manželstva, jeho styky s deťmi z prvého manželstva majú taktiež často nepriaznivý vývoj.

Druhé manželstvo rozvedenej ženy s deťmi – V druhom manželstve pre nevlastného otca vzniká problém vybudovať správny vzťah s deťmi druhej manželky. Môže byť vnímaný s deťmi, ako vtrelec, ktorý ich pripravuje o časť lásky ich matky. Manželka môže byť osobne dotknutá, keď muž kritizuje správanie ich detí.

Okrem toho v manželstve sa objavujú aj dve typické krízové obdobia. „**Prvá vývojová kríza** sa objavuje medzi tretím a siedmym rokom manželstva a trvá asi jeden rok.“ (Kratochvíl 2009 s. 144) V tom období je úbytok romantičnosti, odlišnosť názorov a nezhody, negatívne emócie. V kríze narastá pocit nespokojnosti, objavuje sa protestné mlčanie, stupňujú sa hádky, pocity sklamaní a výčitky.

Druhá vývojová kríza sa objavuje medzi 17 - 25 rokov manželstva. Je menej hlboká. Môže trvať aj viac rokov. Objavuje sa u manželov zvýšená citlivosť a obavy a vznikne medzi nimi určitá prázdnota. Vhodnou formou terapie je spoločné cestovanie, kedy manželia spoločne prežívajú rôzne doposiaľ neznáme zážitky.

3.4 Vnútorne manželské situácie

Sporné otázky zahŕňa predovšetkým **system finančného hospodárenia**, či rodinný rozpočet a rozdelenie povinnosti v domácnosti. V rámci manželskej terapie je potrebné konfrontovať názory manželov, ako je potrebné s peniazmi narábať. Koľko treba na oblečenie, na domácnosť, na deti, na spoločnú zábavu alebo na vreckové. Vypracovať s nimi na základe pravidelných príjmov a výdavkov rodinný rozpočet.

Trávenie voľného času – Problémy v tejto oblasti sa týkajú jednak toho, že partner nevenuje dostatok času tomu druhému, stále je preč a venuje sa len svojej práci a svojim záľubám, na druhej strane nenechá toho druhého na pokoji, aby si mohol vo voľnom čase mať dostatok kľudu a odpočinku. V manželskej terapii terapeut sa snaží vytvoriť medzi partnermi čo najvýhodnejšiu dohodu na zaistenie rovnováhy.

Výchova detí – Podstatu vnútorného manželského života vyplňa výchova detí. Často stretáme so sťažnosťami, že partner sa o deti nestará a nepodiela sa v ich výchove. Vznikajú spory o spôsob výchovy, keď jeden z manželov vytýka druhému prílišnú prísnosť, tvrdosť hrubosť alebo bití. V tradičných rodinách mal rozhodujúce slovo otec. V súčasných rodinách má vo výchovných otázkach rozhodujúce slovo matka a otec zostáva stranou. V demokratických manželských vzťahov je potrebné distribuovať autoritu, určiť kompetenčné oblasti, v ktorých má každý z rodičov posledné slovo.

Sexuálny život – Zdrojom rozporov bývajú odlišné požiadavky partnerov na frekvenciu sexuálneho styku, na jeho miesto, čas, formy a variácie.

Domáce násilie – K násiliu v partnerskom vzťahu sa môžu dopustiť ako muži, tak aj ženy. Najčastejšie sa stretávame s násilím muža voči žene. Násilie vyplýva často z dynamiky partnerského konfliktu, vychádza z tradície, ktorá dovoľuje mužovi ženu ovládať. Týrajúci muži sú aj svojou povahou násilníci, ktorí nedokážu svoju zlosť ovládať a majú sklon k obviňovaniu.

Pokiaľ ide o spoločnú manželskú terapiu, rozhodne nie je na miestev prípade terorizujúceho partnera. S každým z partnerov treba jednat' zvlášť.

3.5 Vonkajšie vplyvy

Do tohoto okruhu problémov, ktoré treba riešiť v manželskej terapii, patrí vpliv rodičov a príbuzných, priateľov, známych, susedov a mimomanželské vzťahy (nevery).

Rodičia a príbuzní – Vzťahy manželov k rodičom predstavujú širokú škálu problémov, niekedy ťažko riešiteľných. Záleží na veku rodičov, alebo či manželia žijú s nimi alebo nie.

Priatelia, známy a susedovia – Stretávame s o sťažnosťami, že jeden partnerov neznáša priateľa druhého a naopak. Manželov treba viesť k tomu, aby priateľov svojich partnerov „nehadzovali“ pretože partner často cíti útok na svojich priateľov, ako útok na seba.

Mimomanželský vzťah – Predstavuje vážny problém v manželskej terapii. Ide o záležitosť prevažne sexuálneho, alebo emocionálneho či o náhodný kontakt, alebo o dlhotrvajúci vzťah k jednej osobe. Všetky druhy nevery ohrozujú manželstvo.

Iné – K vonkajším vplyvom sa zaraduje aj vplyv vyplývajúceho zamestnenia, funkcie, štúdia a stavby rodinného domu.

V rodine má každý z manželov plniť úlohu partnera, manžela, hospodára a rodiča v zamestnaní úlohu zamestnanca a kolegu.

4. MANŽELSKÉ PORADENSTVO

Tradičné manželské poradenstvo obvykle skončilo v situácii, v ktorej rozvod sa stalo byť jediným riešením. Tak miesto psychológov nastúpili právnici. (Novák T. Prúchová B. 2005 s.12)

Zhruba od osemdesiatých rokov minulého storočia vznikla nová poradenská disciplína: predrozvodové, rozvodové a porozvodové poradenstvo. Propagátormi tejto disciplíny boli najmä Ivio Sedláček, Dytrych, Prokopec a Schuller. Oni inšpirovali psychiatrov, sociológov a právnikov k spolupráci. Emocionálny rozvod chápali ako základný kameň úspechu rozvodovej terapie.

Veľkou otázkou manželského poradenstva je otázka „radiť či neradiť?“ Len v psychologickkej sfére sa dá skutočne zvoliť nedirektívny prístup a len podnecovať klienta k tomu, aby sa rozhodol sám. V kancelárii advokáta už vôbec sa nedá očakávať, že bude advokát kto radí, buď rozvod alebo nie. Advokát môže s klientom prebrať jeho konkrétnu situáciu v manželstve, rodine a v súlade so získanými údajmi môže klientovi navrhnúť vhodný postup jeho rozvodového konania, ak klient sa rozhodne pre rozvod. Nepochybne sa dá doporučiť variant rozvodu tzv. dohodou (**nesporný rozvod**) oproti **rozvodu spornému** pri ktorom sa manželia nevyhnú tzv. „praniu špinavého prádla.“

5. SÚČASNÁ KONCEPCIA MANŽELSKEJ TERÁPIE

Manželská terapia je formou špeciálnou psychoterapiou, ktorá sa zameriava na manželskú dvojicu a ich problémov. Jej cieľom pomáhať zvládnuť závažné konflikty , krízové situácie, dosiahnuť harmóniu a zaistiť vzájomné uspokojenie potrieb oboch partnerov v manželstve. Je liečením porúch manželského spolunažívania. V manželskej terapii prevažne sa pracuje s dvojicou, ale patrí k nej i terapeutická práca s jedným z partnerov orientovaný na manželský vzťah.

S manželskou terapiou sa do značnej miery súvisí **manželské poradenstvo**, ktorej hlavnou úlohou poskytovať manželom kvalifikovanú pomoc v ich vzťahových problémoch a konfliktoch.

5.1 Dynamická manželská terapia

V dynamickom prístupe ide o posudzovanie manželskej disharmónie z hľadiska vnútornej motivácie obidvoch manželov. Skúmajú sa nesplnené očakávania vyplývajúce z minulých zážitkov, hlavne z detstva. Hodnotí sa vplyv primárnej rodiny na každého z manželov, hlavne ide o atmosféru a spokojnosť v nej, rozdelenie moci medzi otcom a matkou a ich väzba a spokojnosť v nej. Základným predpokladom pre zmenu je pochopenie súvislostí. Každý z manželov sa má vyznať v tom , prečo je taký aký je, čo s od manželského vzťahu očakáva a prečo onakým určitým spôsobom reaguje na jednanie svojho partnera.

5.2 Behaviorálna a kognitívna manželská terapia

Behaviorálna manželská terapia sa nezameriava na skúmanie hlbších príčin manželskej nezhody, ale sa usiluje o súčasnú zmenu v správaní partnerov. Snaží sa predovšetkým navodiť vzájomné pozitívne správanie manželov, nacvičiť potrebné sociálne zručnosti, hlavne účinnú komunikáciu a riešenie problémov. Ďalej vypracovať a uskutočniť manželskú dohodu a vzájomné požadovanie špecifické zmeny vo správaní. Správanie manželov je ovplyvnený s rôznymi podnetmi a situáciami, ktoré nastali v minulosti a ktoré budú v budúcnosti. Podľa J. Williho „behaviorálny prístup je založený na modeli operatívneho učení (učiť sa úspechom) ,odmena a pozitívne správanie v párovom vzťahu zlepšujú celkovú hodnotu vzťahu a posilňujú konštruktívne správanie, kým trest alebo negatívne správanie vzťah zhoršujú.“(Willi, 2011 s. 217)

5.3 Humanisticky – psychologická manželská terapia

V humanisticky- psychologickom prístupe sa kladie dôraz na zmeny postoje k celkovému manželskému spolužití, a to vo smeru otvorenosti manželov, ich autentičnosti a súčasne v smere tolerantnosti jeden k druhému.

Gottman a Gottmanová tvrdia „ väčšina konfliktov vo vzťahov nie je riešiteľná. Konflikty sa opakujú, a korenia v trvalých rozdieloch osobnosti partnerov“.

(Kratochvíl 2009 s. 37) Zásady Gottmanovej metódy v párovej terapii:

- Znížiť počas konfliktu negatívny afekt
- Zvýšiť počas konfliktu pozitívny afekt
- Rozvíjať pozitívny afekt mimo konfliktu
- Skúmať odlišnosti partnerov z pohľadu na emócie
- Vytvoriť a podporovať odlišný pohľad na zmysel života

5.4 Systémové poňatie v manželskej terapii

Systémový prístup je moderný vedecký prístup, ktorý v dnešnej dobe sa rozvíja a aplikuje v rôznych oblastiach vedy a techniky. V oblasti manželskej terapie môžeme rozlíšiť obecnú teóriu systémov, ako špeciálne systémové poňatie, ktorá vznikla v rámci rodinnej terapie.

Všeobecné systémové poňatie – v praxi manželskej terapie znamená, že si všímame toho, ako sa správanie manželských partnerov, alebo ostatných členov rodiny vzájomne spolu podmieni. Skúma aké reakcie vyvoláva určité správanie jedného člena u člena druhého, a ako tieto reakcie spätne ovplyvňujú správanie toho druhého.

Rodinové systémové poňatie – Špeciálne systémové poňatie vznikla v oblasti rodinnej terapie z časti v nadväznosti na obecnú teóriu systémov. Je orientovaná na celú rodinu a jeho aplikácia v manželskej terapii je menej rozšírená.

Systémová terapia – Za týmto systémovým poňatím rodinnej terapie sa chápu systémy, ako skutočne existujúce jednotky, ktoré majú vo svojej štruktúre subsystémy, pravidlá a hranice a udržiavajú si svoju rovnováhu.

Naratívna terapia – Jednou z foriem systémovej terapie je naratívna terapia, ktorá koncipuje problémy a osudy klientov ako príbehy a terapeutický postup chápe ako ich vyrozprávanie. Príbehy, ktoré klienti rozprávajú sú ich konštrukciami reality. Rozprávajúci sú presvedčení o ich pravdivosti. Terapia preto najprv sa smeruje k ich spochybneniu a k dekonštrukcii. **Externalizácia** je postup ktorým si terapeut snaží oddeliť problém od samotného rozprávajúceho. Klient sa s problémom prestáva stotožňovať a začína ju vnímať ako niečo od seba oddeleného. Prestáva seba samotného vnímať ako problém.

5.5 Racionálna edukatívna manželská terapia

Táto koncepcia vidí v manželských problémoch a v konfliktoch prejavy nerozumného prístupu k životu a k manželstvu. Pracuje s odbúraním romantických predstáv a poskytovaním informácie o zákonitostiach vývoje manželských vzťahov a s autoritatívnymi radami. Racionálna psychoterapia sa orientuje na logické myslenie, ktoré vlastne riadi emócie. Terapeut pomáha klientovi poznať iracionálne formy jeho myslenia, ktoré spolu s iracionálnymi názormi partnera spôsobujú poruchy v manželskom vzťahu.

5.6 Hodnotové poňatie manželskej terapie

Ako hodnotové poňatie sa označuje, ako prístup, ktorý sa snaží prekonať rozpory v manželstve s poukazovaním na vyššie hodnoty, ako sú individuálna egocentrické potreby, ciele. Mohli by sme ich označiť ako moralizujúce poňatie, keby toto slovo nemalo istý pejoratívny prízvuk.

Osobná zrelosť a kooperatívna stratégia – Ľudia v rôznych štádií svojej zrelosti majú rôzne predstavy o svojich cieľoch a tým i odlišné sféry hodnôt. Hodnoty, ktoré sú významné pre človeka v štvrtom štádií, môžu byť bez cenné, alebo smiešne pre človeka v nižšom štádií.

Spolupráca, pomoc druhému a sebaobetovanie majú vyššiu hodnotu, ako egocentrické získavanie vlastných výhod. V priebehu duševného rastu má ustupovať egocentrické zameriavanie a miesto nej sa má rozvíjať nostrické (ego- ja, nos – my) zameriavanie.

Viera a uplatnenie zásad kresťanskej morálky – S návratom kresťanskej slobody sa môže u nás rozvíjať i manželské poradenstvo v rámci jednotlivých cirkví a taktiež do náboženských poradní prichádzajú klienti ktoré si prajú, aby

poradenské postupy a poskytované rady boli v súlade s ich náboženským presvedčením. Pokiaľ by manželia mali pevnú vieru, že ich osud leží v Božích rukách a živú nádej na posmrtné hodnotenie dobrých skutkov a znášanie utrpenia a pravú kresťanskú lásku, ktorá je trpezlivá a odpúšťa, nehľadá svoj prospech, nedá sa vydráždiť a nepočíta krivdy, nemali by konflikty vôbec vzniknúť. Ľudská vôľa je však podľa biblie naklonená k zlému, a tak v skutočnosti ani manželstvá veriacich nie sú chránené pred závažnými problémami. Náboženská viera viac menej poskytuje terapeutovi vychádzať z jeho hodnotového systému, povzbudzovať ho k zvládnutiu ťaživých situácií pomocou transcendentálneho nadhľadu a pomáhať v riešení konfliktov v súlade jeho vierou.

„Kresťanský manželský poradca, klinický psychológ G. Rekers zdôrazňuje, že kresťanstvo nepozera na rodinu ako na jednotku, ktorá sa vytvorí na základe spoločnej dohody vyhovujúcej ľuďom, ale ako na inštitúciu vytvorenú Bohom, ktorá má odzrkadliť Boží obraz na zemi a vytvoriť vhodné prostredie na plodenie a výchovu detí. Božia láska dáva každému silu milovať každého člena rodiny.“ (Kratochvíl 2009 s. 53) Z kresťanského hľadiska klienta nie je potrebné smerovať k vlastnému šťastiu. Seba uskutočnenie kresťania chápu v predovšetkým zachovať Božie prikázanie, milovať z celého srdca Boha a milovať svojich blízkych, ako seba samého.

5.7 Syntetické poňatie v manželskej terapii

Tak ako aj v psychoterapii i v manželskej terapii si presadzujú eklektické, syntetické a integratívne tendencie. Využívajú sa rôzne interpretatívne prístupy a metódy a to ohľadom na osobnosť klienta a špecifickosť na jej manželského vzťahu a s ohľadom na osobnosť terapeuta.

Minulosť a prítomnosť – Vo vzniku manželských nezhôd sa môže uplatňovať

minulosť každého z manželov, tak ako ich súčasné interakcie. Terapeut sa zameriava na prítomnú interakciu dvojice tak ako o nej manželia referujú, a ako sa o tom sám terapeut presvedčí na základe priameho rozhovoru.

Jedinec a systém – Manželské nezhody môžu byť udržiavaný správaním jedinca pre manželstvo nevhodnými vlastnosťami. To platí tak o závažných konfliktoch, tak o rôznych reakcie vyvolávajúce nespokojnosť.

Realita a ideály – Láska , ako cit sa samozrejme nedá naplánovať. Má charakter spontánneho javu, ktorý sa nedá vynútiť. Ale snažiť sa urobiť pre toho druhého dobro, čo sa považuje za podstatnú súčasť lásky, je možno na základe voľného rozhodnutia a vytrvalého úsilia.

Všeobecné a zvláštne - Dôležitý význam má vývojové obdobie manželstva. To vedie terapeuta k diferencovanému používaniu postupov i diferencovanému formulovaniu ďalších špecifických cieľov terapie. Napríklad pri symetrickom type vzťahov je účelné zaviesť do manželskej poradne také tzv. rady, pri ktorých manželia konfrontujú svoje názory a učia si dosiahnuť kompromis.

Kvalifikovaný postup terapeuta sa od diletantských zásahov líši tým, že je zdôvodnený na úrovni súčasných vedeckých poznatkov, hypotéz a teórií, takže terapeut vie, čo a prečo robí.

6. AKO MÔŽE DOBRE FUNGUJÚCE MANŽELSTVO OZDRAVIŤ SPOLOČNOSŤ

Výsledky sociologických výskumov, demografické trendy i naše vlastné skúsenosti z prostredia, kde žijeme, ukazujú paradoxný obraz: napriek rastúcej bytostnej potrebe intimity, práve v oblasti manželstiev a rodiny dochádza k destabilizácii vzťahov. Iba konštatovať, že niečo nie je v poriadku s manželstvami. Preto je potrebné hľadať znamenia nádeje a nové východiská kvôli mladej generácii. Znamením nádeje a novým východiskom pre rodinu 3. tisícročia je to isté, čo platilo pre rodinu a manželstvá predchádzajúcich tisícročí: umenie vzájomnej lásky medzi jej členmi. Vyžaduje to však určité úsilie, aby sme novým spôsobom pochopili, že rodina sa potrebuje obnoviť: aj v láske intímnej (grécky eros), aj v láske nezištnej a obetavej (grécky agapé).

Obraz rodiny v euro-americkej civilizácii je dedičstvom židovskej a kresťanskej kultúry, pramení z Biblie. Posvätné knihy Biblie, spoločné židom i kresťanom, podávajú celostný obraz o manželstve a rodine: ako vzniká rodina, čo je rodina, aké má poslanie, zdôvodňujú nerozlučnosť manželstva, ukazujú, čo buduje vzťahy vzájomnej lásky a čo ich ohrozuje. Môžu nám preto poslúžiť ako zrkadlo, ako kritérium pre hlbšie pochopenie hĺbky a rozsahu zmien v rodinách, ku ktorým dochádza v súčasnom postmodernom období.

7. MATRIKY A ICH ČINNOSŤ

V praktickej časti mojej práce chcela by som poukázať aj na niektoré zákony Slovenskej republiky, ktoré upravujú činnosť matrik na území tohto štátu.

Ďalej na základe štatistických údajov a ukazovateľov získať prehľad o vzniku manželstiev a rozvodov tak aj o ich príčinách. Demografické údaje nás upozorňujú aj na niektoré negatívne zmeny a vplyv spoločnosti, ktoré vyvolávajú, alebo urýchlia rozpad manželstiev.

Zákon o matrikách

Autor: Národná rada SR Zákon číslo: 154/1994

Platnosť: 27/05/1994 Účinnosť od: 01/06/2002

Čiastka: Uverejnené v Zbierke zákonov č. 43/1994 strana 802

Predpis je nadradený: 302/1994 Z.z. Zmena: 335/2007 Z.z.

Národná rada Slovenskej republiky sa uzniesla na tomto zákone:

§ 1

Všeobecné ustanovenie

Účelom zákona je právna úprava vedenia matrik a s tým súvisiacich práv a povinností fyzických osôb a úloh orgánov štátnej správy.

Matriky

Pojem

§ 2

(1) Matrika je štátna evidencia o osobnom stave fyzických osôb, ktoré sa narodili, uzavreli manželstvo alebo zomreli na území Slovenskej republiky, a štátnych občanov Slovenskej republiky, ktorí sa narodili, **uzavreli manželstvo** alebo zomreli v cudzine.

(2) Do matriky sa zapisujú údaje o narodení, uzavretí manželstva a úmrtí a údaje o iných skutočnostiach rozhodujúcich pre zistenie alebo overenie osobného stavu, najmä údaje o osvojení, určení rodičovstva a **o rozvode manželstva** (ďalej len "matričné udalosti"), ak tento zákon neustanovuje inak (§ 21 a 23 ods. 5).

Predmetom zápisu do nej sú matričné udalosti, ktoré nastali na území Slovenskej republiky a v cudzine, ak ide o štátneho občana Slovenskej republiky. 1)

(3) Matriku tvorí kniha narodení, kniha manželstiev a kniha úmrtí. Kniha narodení a kniha úmrtí sa vedie osobitne pre každú obec; **kniha manželstiev sa vedie ako jediná.**

§ 3

(1) Matrika je verejná listina.

§ 5

(1) Matrika sa vedie v jednom vyhotovení. Zápisy sa vykonávajú na základe písomného oznámenia, do knihy narodení aj na základe ústneho oznámenia rodiča.

(2) Pre každú knihu narodení, knihu manželstiev a knihu úmrtí sa vedie abecedný register.

(3) Matriky zostávajú uložené na matričnom úrade, ktorý vedie matriky. Po uplynutí 100 rokov od posledného zápisu do knihy narodení, knihy manželstiev a knihy úmrtí sa tieto knihy odovzdajú príslušnému štátnemu archívu. 1a)

§ 11

Na zápis uzavretia manželstva je príslušný matričný úrad, v ktorého obvode sa uzavrelo manželstvo. 3)

§ 12

Zápisy do matriky sa vykonávajú v štátnom jazyku. 4)

§ 14

Do knihy manželstiev sa zapisuje

a) deň, mesiac a rok uzavretia manželstva, a ak sa manželstvo uzavrelo mimo sídla matričného úradu, miesto uzavretia manželstva,

b) meno, 6) priezvisko, rodné priezvisko, deň, mesiac, rok a miesto narodenia, rodné číslo a osobný stav muža a ženy, ktorí uzavreli manželstvo (ďalej len "manželia"),

c) meno, 6) priezvisko, rodné priezvisko, deň, mesiac, rok a miesto narodenia rodičov manželov,

d) dohoda manželov o priezvisku a dohoda o priezvisku ich spoločných detí;

dohodnuté priezvisko 8) sa uvedie v mužskom aj ženskom tvare,

- e) štátne občianstvo manželov,
- f) mená, priezviská a rodné čísla svedkov,
- g) deň, mesiac a rok zápisu.

§ 19

(2) **Úradný výpis z knihy manželstiev** (ďalej len "sobášny list") obsahuje

- a) názov dokladu a označenie matričného úradu, ktorý vyhotovuje doklad,
- b) deň, mesiac, rok a miesto uzavretia manželstva,
- c) meno, 6) priezvisko, prípadne rodné priezvisko manželov a ich rodné čísla,
- d) deň, mesiac, rok, miesto narodenia manželov,
- e) meno, 6) priezvisko, prípadne rodné priezvisko rodičov manželov,
- f) dohodu manželov o priezvisku a dohodu o priezvisku ich spoločných detí; dohodnuté priezviská sa uvedú v mužskom aj ženskom tvare,
- g) deň, mesiac a rok vyhotovenia sobášneho listu, podpis s uvedením mena, priezviska a funkcie oprávnenej osoby a odtlačok úradnej pečiatky matričného úradu.

(3) V rodnom liste osoby inej ako slovenskej národnosti, ktorej meno nebolo do 31. decembra 1993 zapísané v matrike v jej materinskom jazyku, ale v slovenskom ekvivalente, sa uvedie v jej materinskom jazyku latinkou, ak o to písomne požiadajú; o tejto skutočnosti sa v matrike urobí písomný záznam. Žiadosť musí obsahovať vyhlásenie o národnosti žiadateľa. Všetky ďalšie úradné výpisy a potvrdenia sa vyhotovia s takýmto tvarom mena.

(4) Osoba, ktorej meno je zapísané v matrike v inom ako slovenskom jazyku a neskorší výpis z matriky jej bol vyhotovený s menom v slovenskom ekvivalente, môže požiadať o výpis z matriky s menom v pôvodnom znení. Matričný úrad je povinný tejto žiadosti vyhovieť.

§ 22a

Do matriky nemožno zapísať uzavretie manželstva, ktoré je v rozpore s právnym poriadkom Slovenskej republiky. Takýto zápis je neplatný dňom jeho vykonania.

8. SOBÁŠNOSŤ V SR V ROKOCH 2005-2009 – ŽENY

Jednou z najdôležitejších funkcií rodiny je reprodukcia populácie. Vytváraním partnerských zväzkov medzi osobami opačného pohlavia, či už právnych¹, alebo formálnych², vznikajú predpoklady pre zakladanie rodiny a následného rodenia detí. Všeobecne platí, že v manželstve sa rodí viac detí ako mimo manželstva.

V súčasnosti je to približne 80% všetkých živonarodených detí. Z tohto dôvodu má sledovanie vývoja sobášnosti v demografii zásadný význam.

Z tabuľky 1. vidíme v daných rokoch najmenší počet sobášov v prípade žien je v roku 2006, keď sa v tomto roku pohyboval do 26,5 tisíc a priemerný vek pri sobáši bol 27,9 a pripadlo na tisíc žien 9,43 sobášov. V tom istom roku rozvodovosť dosiahlo 12 716 (viď. tab.7) Spomínaný nárast bol zapríčinený zvýšenou intenzitou sobášnosti rozvedených. Priemerný vek ženy 28,2 rokov.

V roku 2008 zvyšovanie sobášnosti naďalej pokračovalo miernym tempom a v roku 2009 bol približne rovnaký ako v roku 2005. Priemerný vek v sobášnosti ženy bolo 37,7. V roku 2007 bol mierne stúpajúci trend sobášnosti. Počet sobášov vzájomne slobodných bol 26,03 rokov. Najvyšší počet sobášnosti ako aj tabuľky ukazujú u žien ale aj u mužoch je vek od 25 do 29 rokov. Ukazovatele v tabuľkách jasne hovoria o tom, že seniory nad 65 rokov uzavreli manželstvo v rokoch 2005 až 2009 v priemere ženy 58 krát a chlapy vykazujú oveľa vyšší počet, a to až 146,4 uzavretých manželstiev.

¹Právnu formou partnerského zväzku je manželstvo, ktoré vzniká cirkevným alebo občianskym sobášom. Cirkevná i civilná forma uzavretia manželstva majú v našom právnom poriadku od 1. júla 1992 rovnoprávne postavenie, po právnej stránke majú rovnakú váhu a dôležitosť a zákon o rodine č. 94/1963 Zb. pre ne stanovuje rovnaké podmienky.

² Formálnym partnerským zväzkom sa rozumie spoluzitie bez uzavretia manželstva, j.kohabitácia

Tab.1: Sobáše podľa veku snúbencov (ženy)

rok	2005	2006	2007	2008	2009
Sobáše spolu	26 159	25 939	27 437	28 293	26 356
Veková skupina					
Do 19	1752	1649	1597	1465	1399
20-24	9027	8001	8101	8054	6768
25-29	9586	9858	10336	10714	10282
30-34	3294	3629	4296	4690	4643
35-39	998	1148	1308	1475	1534
40-44	515	598	653	688	625
45-49	401	422	462	486	421
50-54	280	327	351	357	317
55-59	158	186	189	210	212
60-64	90	65	93	90	84
65+	48	56	51	64	71

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky , Demografia obyvateľstva,2011

Tab.2: Sobáše podľa veku snúbencov – priemerný vek (ženy)

Rok	2005	2006	2007	2008	2009
Priemerný vek pri sobáši - roky	27,4	27,9	28,2	28,4	28,6
Priemerný vek ⁴ vzájomne slobodných - roky	25,6	25,8	26,1	26,3	26,6
Sobáše na 1000 žien	9,43	9,35	9,88	10,17	9,45

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky - demografia obyvateľstva ,2011

⁴Priemerný vek pri sobáši sa počíta z počtov uzavretých manželstiev podľa veku ženíchov a neviest, t.j. zahŕňa všetky sobáše prvého i vyššieho poradia.

Tab.3: Sobášnosť podľa vzdelania – ženy

Sobáše podľa vzdelania	2005	2006	2007	2008	2009
Základné	2278	2254	2385	2185	2111
Stredné bez maturity	4281	3764	4032	3837	2987
Stredné s maturitou	14076	13547	14098	14575	13260
Vysokoškolské	5514	6374	6922	7696	7998

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, Demográfia obyvateľstva, 2011

Z ukazovateľov tejto tabuľky môžeme vyčítať a porovnať sobášnosť podľa vzdelania žien. V rokoch 2005-2009 čísla ukazujú, že najvyššia sobášnosť je u tých žien, ktoré majú ukončené stredné vzdelanie s maturitou počtom 69 556 a potom ženy s vysokoškolským vzdelaním počtom 34 504.

Vidíme aj to, že ženy so základným vzdelaním majú najnižší počet sobášov spolu počtom 11 213.

9. SOBÁŠNOSŤ V SR V ROKOCH 2005-2009 – MUŽI

Tab.4: Sobáše podľa veku snúbencov (muži)

rok	2005	2006	2007	2008	2009
Sobáše spolu	26 159	25 939	27 437	28 293	26 356
Veková skupina					
Do 19	520	483	504	435	455
20-24	5055	4232	4247	401	3419
25-29	10582	10303	10569	10685	9642
30-34	5239	5814	6515	7260	7102
35-39	1971	2161	2395	2590	2627
40-44	1025	1134	1202	1218	1136
45-49	675	675	734	770	721
50-54	447	488	520	560	493
55-59	293	297	365	372	359
60-64	159	181	193	198	210
65+	183	171	193	180	188

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, Demografia obyvateľstvo, 2011

Ako aj z tabuľky mužov vidíme v daných rokoch najmenší počet sobášov je v roku 2006, keď v tomto roku ich počet sa pohyboval do 26,5 tisíc a priemerný vek mužov pri sobáši bol 31,0 rokov a pripadlo na tisíc mužov 9,91 sobášov.

Do 19 rokov, čo je pomerne mladý vek na uzavretie manželstva najvyšší početsobášov je v roku 2005. Z celkového počtu sobášov 2397 v daných rokoch uzavrelo manželstvo v tejto vekovej kategórii 520 mladých mužov, čo je 21,69 %. Nad 65 + rokov uzavrelo manželstvo 193 mužov v roku 2007, čo je 0,70 % z celkového 27 437 počtu v danom roku.

Tab.5: Sobáše podľa veku snúbencov – priemerný vek (muži)

Rok	2005	2006	2007	2008	2009
Priemerný vek pri sobáši - roky	30,5	31,0	31,2	31,4	31,7
Priemerný vek ⁴ vzájomne slobodných - roky	28,2	28,5	28,6	28,9	29,2
Sobáše na 1000 mužov	10,00	9,91	10,46	10,76	9,99

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, Demografia obyvateľstva, 2011

Tab.6: Sobášnosť podľa vzdelania – muži

Sobáše podľa vzdelania	2005	2006	2007	2008	2009
Základné	1894	1857	2004	1814	1752
Stredné bez maturity	6577	6035	6657	6509	5244
Stredné s maturitou	12418	12231	12556	13519	13093
Vysokoškolské	5260	5816	6220	6451	6267

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, Demografia obyvateľstva 2011

U mužov štatistické ukazovatele z tabuľky nám hovoria o tom, že taktiež najvyššia sobášnosť sa vyskytuje u mužov so stredným vzdelaním s maturitou a nasledujú za nim muži so stredným vzdelaním bez maturity.

Od roku 1950 bol uzákonený civilný sobáš povinný pre uzavretie manželstva, cirkevný sobáš sa mohol uzavrieť až po civilnom sobáši. Od roku 1992 sú civilný aj cirkevný sobáš rovnocenné. Sobáš môžu na Slovensku uzavrieť dve osoby opačného pohlavia, plnoleté, nežijúce v manželstve, svojprávne, ktoré nie sú príbuzné v priamej línii. V SR je osoba plnoletá po dosiahnutí 18 rokov. Súd môže udeliť výnimku a povoliť sobáš aj osobám starším ako 16 rokov (minimálny vek pre uzavretie manželstva vyplňujú matriky a spracováva ich štatistický úrad.

⁴ Priemerný vek pri sobáši sa počíta z počtov uzavretých manželstiev podľa veku ženíchov a neviest, t.j. zahŕňa všetky sobáše prvého i vyššieho poradia.

10. ROZVODOVOSŤ V ROKOCH 2005-2009 - ŽENY

Keďže úroveň rozvodovosti nie je závislá na počte sobášov uzavretých v sledovanom roku, ale na počtoch sobášov z predchádzajúcich rokov. Objektívnejším ukazovateľom intenzity rozvodovosti je úhrnná rozvodovosť⁷

Tab.7: Rozvodovosť podľa veku snúbencov (ženy)

rok	2005	2006	2007	2008	2009
Rozvody spolu	11 553	12716	12174	12675	12671
Veková skupina					
Do 19	11	12	17	2	3
20-24	702	678	626	192	194
25-29	2272	2246	2029	1275	1176
30-34	2535	2908	2873	2663	2586
35-39	1951	2276	2219	2587	2648
40-44	1691	1996	1888	2160	2264
45-49	1291	1307	1235	1805	1750
50-54	731	803	756	1132	1116
55-59	247	337	361	535	604
60-64	80	101	105	189	191
65+	42	52	65	135	139

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, Demografia obyvateľstva, 2011

Podľa štatistických údajov Slovenskej republiky od roku 2005 do 2009 sa zo zosobášených, počtom 134 184 sa rozviedlo do kopy 61 789 žien a mužov, čo je viac ako 50 % zosobášených. Takže sa rozpadlo približne každé druhé manželstvo. Najnižšia rozvodovosť sa vyskytlo u žien do 19 rokov. Najviac žien sa rozviedlo

⁷ Úhrnná rozvodovosť vyjadruje priemerný počet rozvodov pripadajúcich na jeden sobáš.

vo vekovej skupine 30-34 rokov. U žien , ktoré mali viac ako 65 rokov, rozvodovosť prudko rástlo v roku 2008 a 2009, keď počet rozvodov v tejto kategórii sa zvýšilo takmer o 50% .

Tab.8: Rozvodovosť podľa veku snúbencov- priemerný vek (ženy)

Rok	2005	2006	2007	2008	2009
Priemerný vek pri rozvode - roky	37,0	37,4	37,5	37,7	37,9
Rozvody na 1000 žien, resp. mužov	4,17	4,58	4,38	4,56	4,54

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, Demografia obyvateľstva, 2011

Priemerný vek pri rozvode mali ženy, dá sa povedať skoro rovnaký, 37 celých aj pár mesiacov v rokoch od 2005 až do 2009. Kým z tabuľky č. 2 sme vyčítali, že ich sobášnosť bolo v priemernom veku 26,08 rokov, takže ich manželstvo trvalo približne 10 rokov.

Tab.9: Rozvodovosť podľa vzdelania – ženy

Rozvody podľa vzdelania	2005	2006	2007	2008	2009
Základné	1049	1084	1034	1007	1050
Stredné bez maturity	3276	3659	3342	3424	3449
Stredné s maturitou	5843	6399	6203	6414	6324
Vysokoškolské	2385	1574	1595	1830	1848

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky Demografia obyvateľstva, 2011

Tabuľka 9 hovorí o tom, ako dlho vydržalo manželstvo u žien s rôznym stupňom vzdelania. Najvyšší počet rozvodov je v skupine so vzdelaním stredné s maturitou počtom 31 183 v spomínanom období. Ukazovatele o sobášnosti žien (tab. 5) taktiež potvrdili navyššiu sobášnosť v tej istej skupine počtom 69 556, takže sa rozviedlo takmer 60% zosobášených žien. Na ďalšom mieste, čo sa týka početnosti v rozvodovosti sú ženy so vzdelaním bez maturity, počtom 17 150 , kým

z tabuľky sobášnosti, tabuľka 5, vyčítame, že druhá navyššia sobášnosť je u žien s vysokoškolským vzdelaním, počtom 34 504. Najnižšiu rozvodovosť vykazujú ženy so základným vzdelaním počtom 5 224.

Rozvod je právny spôsob zániku manželstva za života manželov. Na Slovensku o rozvode rozhoduje súd. Rozvedeným osobám náš právny poriadok umožňuje uzavrieť ďalšie manželstvo. Hlásenie o rozvode vyplňuje príslušný súd. Údaje o rozvodoch preberá štatistický úrad z rezortu spravodlivosti. Okrem rozvodu existuje aj prehlásenie manželstva za neplatné. Takýto prípad nastáva, keď sa zistí, že niektorý zo snúbencov nesplňoval v čase sobáša niektorú zo štyroch podmienok (vek, rodinný stav, svojprávnosť a nepříbuznosť). V takom prípade sa na manželstvo pozerá tak, ako keby nebolo uzavreté.

11. ROZVODOVOSŤ V ROKOCH 2005-2009 - MUŽI

Tab.10: Rozvodovosť podľa veku snúbencov (muži)

rok	2005	2006	2007	2008	2009
Rozvody spolu	11 553	12716	12174	12675	12671
Veková skupina					
Do 19	2	1	6	11	18
20-24	239	236	216	628	579
25-29	1520	1494	1350	2011	1951
30-34	2523	2651	2615	2958	2880
35-39	2111	2479	2319	2487	2588
40-44	1917	2202	2113	1935	1984
45-49	1557	1680	1634	1328	1312
50-54	1005	1143	1085	790	807
55-59	434	526	528	364	346
60-64	157	181	180	103	128
65+	88	123	128	60	78

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky Demografia obyvateľstva, 2011

Podľa štatistických údajov Slovenskej republiky od roku 2005 do 2009 sa rozviedlo do kopy 61 789 žien aj mužov. Najnižšia rozvodovosť sa vyskytlo u mužov do 19 rokov počtom 39. Najviac mužov sa rozviedlo vo vekovej skupine 30-34, počtom 13 627 osôb, potom nasleduje veková skupina 35- 39 u ktorej rozvodovosť dosiahla číslo 10 156, v spomínaných rokoch . Ukazovatele z tabuľky rozvodovosti mužov nám hovoria aj o tom, že od vekovej skupiny 40- 44 a vyššie, rozvodovosť postupne klesá.

Tab.11: Rozvodovosť podľa veku snúbencov – priemerný vek (muži)

Rok	2005	2006	2007	2008	2009
Priemerný vek pri rozvode - roky	39,6	40,0	40,2	40,4	40,6
Rozvody na 1000 mužov resp. žien	4,42	4,86	4,64	4,82	4,81

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, Demográfia obyvateľstva, 2011

Priemerný vek pri rozvode v Slovenskej republike v rokoch 2005- 2009 u mužov bol 40,16 rokov a na 1000 mužov resp. žien pripadlo v priemere 23,55 rozvodov.

Tab.12: Rozvodovosť podľa vzdelania – muži

Rozvody podľa vzdelania	2005	2006	2007	2008	2009
Základné	944	954	926	873	951
Stredné bez maturity	4464	4858	4451	4589	4673
Stredné s maturitou	4677	5180	5184	5409	5400
Vysokoškolské	1468	1724	1613	1804	1647

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, Demográfia obyvateľstva, 2011

Tabuľka 12 hovorí o rozvodovosti mužov s rôznym stupňom vzdelania. Najvyšší počet rozvodov je v skupine so vzdelaním stredné s maturitou, počtom 25 850 v spomínanom období.

Ukazovatele, čo sa týka početnosť, v rozvodovosti, sú muži so vzdelaním bez maturity, počtom 23 035. Najnižšiu rozvodovosť vykazujú muži so základným vzdelaním, počtom 4 648 osôb, čo je o 576 menej, ako rozvodovosť u žien v tej istej kategórii.

11.1 Štruktúra príčin rozvratu manželstva v SR - rok 2009

Rozpad manželstiev zapríčiňujú rôzne faktory, ktoré zvyšujú ich početnosť.

Medzi také príčiny patria :

- alkoholizmus , sexuálne nezhody
- nevera, rozdielnosť pováh a názorov,
- nezáujem o rodinu, zlé zaobchádzanie,
- trestný čin, zdravotné dôvody,
- neuvážené uzavretie manželstva

V prílohe – A , ktorá znázorňuje štruktúru príčin rozvratu manželstva, jasne sa dá vyčítať z akých dôvodov došlo k rozpadu manželstiev.

V súčasnosti môžeme charakterizovať **alkohol** ako najtolerovanejšiu drogu s vysokou frekvenciou výskytu. Samozrejme jeho častý výskyt v rodinách je nepochybniteľný. Kvôli alkoholizmu, ktoré sa vyskytlo u žien a spôsobil rozvrat manželstva 10 % a 90 % rozvodov zapríčinili muži alkoholicy. **Sexuálne nezhody** sú ďalším faktorom rozvodovosti, na čom majú rovnaký diel 50% muži tak aj ženy. Ďalšou najčastejšou príčinou rozvratu manželstva je **rozdielnosť pováh , názorov a záujmov, zdravotné dôvody a neuvážené uzavretie manželstva**. Graf jasne ukazuje rovnakú účasť u žien tak aj u mužov, že tieto príčiny viedli ich k rozvodu. V praxi to znamená rozdielnosť názorov pri výchove detí, trávenie voľného času, rozdielne finančné hospodárenie atď.

Negatívne fenomény modernej ľudskej spoločnosti je **nevera a nezáujem o rodinu**. 60 % rozpadu manželstiev kvôli nevere zapríčinili muži, ktorí nenájdu svoje očakávania v manželstve. **Domáce násilie** je ďalším faktorom, čomu sa môžu dopustiť ako muži tak aj ženy. V roku 2009 z týchto dôvodov zapríčinil rozpad rodín až 90 % mužov. Ostatné príčiny môžu byť zle vytvorené vzťahy s rodičmi a s príbuznými, kariera, alebo stavba rodinného domu.

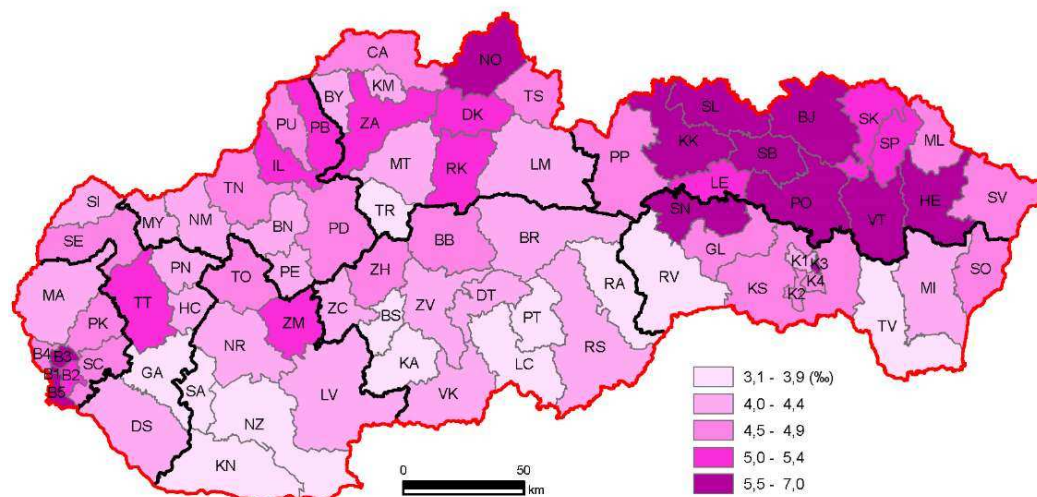
12. SOBÁŠNOSŤ A ROZVODOVOSŤ V SR V ROKU 2010

Územné usporiadanie Slovenska v roku 2010 bolo nasledovné: Slovenská republika má šesť krajov a to: Bratislavský, Trnavský, Trenčiansky Nitrianský, Žilinský a Banskobystrický kraj. Na základe obrázku 2 môžeme sledovať počet sobášnosti v danom období v jednotlivých okresoch nášho štátu pripadajúci na 1000 obyvateľov.

V Prešovskom kraji výskyt sobášnosti bol najvyšší a to 5,5 až 7,0 promile v okresoch Prešov, Bardejov, Humenné, Kežmarok, Levoča, Poprad, Sabinov, Snina, Stará Ľubovňa, a Vranov nad Topľou.

V Žilinskom kraji ukazovatele v okrese Námestovo, v Košickom kraji v okrese Spišská Nová Ves taktiež nám prinášajú také isté hodnoty.

Obr. 2 Počet sobášov na 1000 obyvateľov v okresoch SR, rok 2010

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky 2011

SVM 50 Úrad kartografie a katastra Slovenskej republiky 2002/017/991129-AG

V Prešovskom kraji v troch okresoch a to Stropkov, Svidník a Levoča, v Žilinskom kraji v okresoch Ružomberok, Dolný Kubín, Žilina, v Trenčianskom kraji v okrese

Považská Bystrica, v Nitrianskom kraji v okrese Zlaté Moravce, ďalej v Trnavskom kraji v okrese Trnava počet sobášov sa pohybovalo v promilách 5,0 až 5,4 na tisíc obyvateľov.

V Košickom kraji v okresoch Sobrance, Gelnica a Košice, v Prešovskom kraji v okresoch Medzilaborce, Poprada Sninaje klesajúci trend sobášnosti na tisíc obyvateľiv 4,5 až 4,9 promile. Tie isté čísla hovoria o spomínaných hodnotách v Žilinskom kraji v okresoch Tvrdošín a Čadca, v Banskobystrickom kraji v okrese Banská Bystrica a v Žiar nad Hronom. Smerom na východ v Nitrianskom kraji v okrese Topoľčany, v Trnavskom kraji v okresoch Dunajská Streda, Hlohovec, Piešťany, v Trenčianskom kraji v okresoch Prievidza, Trenčín a Púchov a nakoniec v Bratislavskom kraji v okresoch Senec a Pezinok.

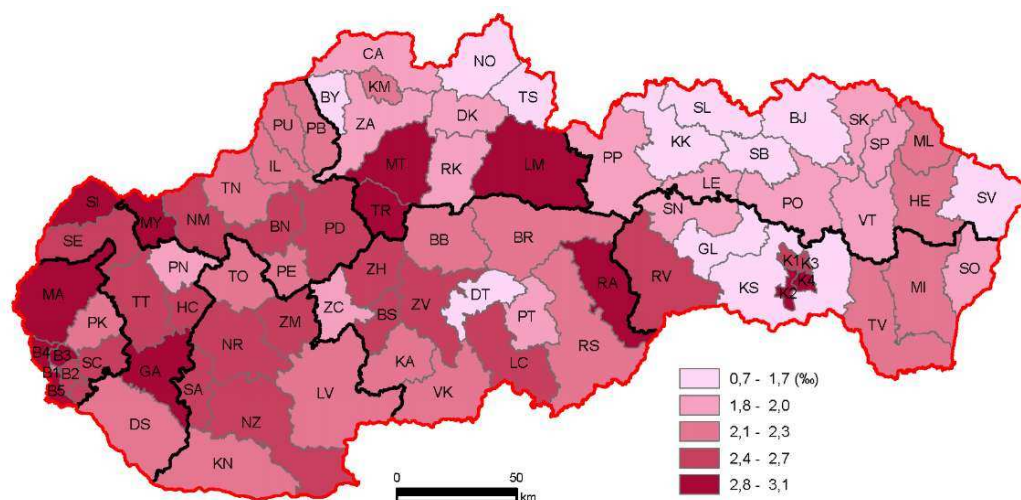
Najnižšia sobášnosť bolo vlastne v južných krajoch štátu. Vo všetkých okresoch Banskobystrického kraja okrem dvoch (Banská Bystrica, Žiar nad Hronom) sobášnosť na tisíc obyvateľov je len 4,0 do 4,4 promile alebo ešte nižší, a to 3,1-3,9 promile.

V Nitrianskom kraji podľa štatistického úradu je najnižšia sobášnosť v okresoch Komárno, Nové Zámky, Levice, Nitra, Šaľa. Čo pokračuje aj v Trnavskom kraji v okresoch Dunajská Streda, Galanta, Hlohovec, Piešťany a v okrese Skalica, a v Bratislavskom kraji v okrese Malacky.

Celkové hodnotenie sobášnosti v našom štáte v roku 2010 na základe štatistických ukazovateľov nám zobrazujú uzavretie manželstiev vlastne vo všetkých vekových kategóriách od 19 až 65+ rokov. Na Západnom a Strednom Slovensku oproti Východnému Slovensku výskyt sobášnosti je takmer o polovicu menej. Takže najväčšou aktivitou sa vyznačujú v sobášnosti okresy na Východnom Slovensku v Prešovskom kraji.

Celkový prehľad o rozvodovosti v Slovenskej republike v roku 2010 získame z obrázku 3. Údaje nás informujú o tom, v ktorých krajoch a v okresoch aký je výskyt rozpadu manželstiev na tisíc obyvateľov.

Obr. 3 Počet rozvodov na 1000 obyvateľov v okresoch SR, rok 2010

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky 2011

SVM 50 Úrad kartografie a katastra Slovenskej republiky 2002/017/991129-AG

Z obrázku 2 sme získali informácie o tom, že najväčší výskyt sobášnosti bol v Prešovskom kraji. Oproti tomu, obrázok 3 v ktorom sú ukazovatele rozvodovosti hovoria o opačných údajov. To znamená, že v týchto okresoch Slovenska (Kežmarok, Stará Ľubovňa, Sabinov, Bardejov, Gelnica, Košice, Svidník, Detva,) je najmenší výskyt rozvodov na tisíc obyvateľov a to 0,7 do 1,7 promile .

Najväčšia početnosť rozvodov bol v okresoch Galanta, Bratislava, Malacky, Skalica, Myjava, Martin, Turčianske Teplice, Liptovský Mikuláš, Revúca, a II. a IV. obvod Košice a to 2,8 až 3,1 promile.

V ostatných okresoch Slovenska ukazovateľ sa pohybujú medzi hodnotami 1,8 až 2,7 promile.(Trebišov, Micghalovce, Rožňava, Humenné, Medzilaborce, Vranov, Strpokov, Svidník, Sabinov, Stará Ľubovňa, Poprad, Levoča, Prešov, Veľký Krtíš, Krupina, Rimavská Sobota, Brezno, Banská Bystrica, Levice, Komárno, Dunajská Streda, Topoľčany, Turčianske Teplice, Trnava, Hlohovec.

ZÁVER

Táto bakalárska práca poukazuje na jav, že mladí ľudia pred sobášom a založením rodiny v súčasnosti uprednostňujú široké možnosti osobnej sebarealizácie v oblasti vzdelávania, cestovania, zamestnania, a pod. Na druhej strane nedostatočné finančné zázemie (nedostatok finančne dostupných bytov, vysoké životné náklady), nútia mladých ľudí prehodnocovať vstup do manželstva, resp. posúvať ho na neskoršie obdobie.

To znamená, že aktuálnosť týchto dvoch hlavných aspektov, ktoré pôsobia na znižovanie sobášnosti, nestojí iba na sociálnej situácii spoločnosti, ale do veľkej miery aj na osobných postojoch a prioritách mladej generácie.

Štatistické údaje hovoria o tom, že sobášnosť závisí hlavne od počtu a podielu osôb, ktoré sú schopné uzavrieť manželstvo. Vzhľadom na vek sú to osoby dospelé (staršie ako 18 rokov).

Pri porovnaní sobášnosti podľa veku a pohlavia možno pozorovať značné rozdiely. Ďalším limitujúcim faktorom pri uzatváraní manželstiev je rodinný stav. Z tohto aspektu sa za osoby schopné uzavrieť manželstvo považujú všetci neženatí (nevydaté), t.j. osoby slobodné, ovdovelé a rozvedené.

Na Slovensku pozorujeme prevahu sobášov takých snúbencov, ktorí majú rovnaké, príp. iba odlišné vzdelanie. Okrem toho ovplyvňujú úroveň sobášnosti ďalšie spoločenské a ekonomické faktory. Vhodné pracovné príležitosti a platové podmienky sa uplatňujú najmä u mužov. Čoraz väčšou mierou sa využívajú aj bytové podmienky.

Vývoj sobášnosti na Slovensku je charakterizovaný relatívnou vyrovnanosťou. Je trend odkladania sobášov do vyššieho veku. Podľa sekcie sociálnej štatistiky a demografie ŠÚ SR sa trend zvyšovania rozvodovosti prejavil vo všetkých krajoch, rozdiely sú len v intenzite. Predpokladáme, že to súvisí aj s určitou hodnotovou

orientáciou a s tým, že vplyv hodnôt postmodernej spoločnosti niekde nie je až taký výrazný .

Správy z Európskej únie informujú, že jednotené pravidlá rozvodov medzinárodných manželstiev chce už 12 štátov. Počet členských krajín EÚ, ktoré chcú mať jasné pravidlá pri rozvodoch medzinárodných manželstiev, sa rozšíril na dvanásť. Slovensko sa zatiaľ o účasť medzi nimi neprihlásilo. Upovedomili Európsku komisiu o svojom zámere pripojiť sa k pôvodnej desiatke štátov Nemecko, Belgicko a Lotyšsko, kým Grécko svoj úmysel prehodnotilo a nemieni byť súčasťou zjednotenia pravidiel v prípade, že páry z rôznych členských krajín EÚ rozhodnú zákonne ukončiť svoje spolunažívanie.

Podľa pôvodnej iniciatívy štátov by si páry mohli vybrať, v ktorej krajine by mal byť rozvedený ich zväzok, keďže momentálne žiadna norma neurčuje, či by to malo byť v rodnej krajine jedného či druhého partnera, alebo v mieste, kde majú trvalé bydlisko. Toto viedlo v minulosti k dlhým priet'ahom v konaní pred súdom. Súčasná "aliancia" krajín je v rámci únie prvým príkladom využívania tzv. posilnenej spolupráce v praxi. Tento inštitút možno využiť pre spoločnú akciu v prípade, že sa o ňu prihlási deväť a viac členských krajín, pričom ostatné sa môžu k nim kedykoľvek pripojiť po oznámení. Postup však musí odobriť Rada ministrov EÚ i Európsky parlament.

Rozvody sú dnes, žiaľ, bežnou súčasťou života. Keď sa rozvedie manželský pár, ktorý už mal spolu jedno či viac detí, vždy má táto udalosť nejaký vplyv na detskú dušu. Dôstojný rozvod ponúka možnosť predísť rozvodovým traumám dohodou. Partnerov, ktorí síce odmietajú spolu ďalej žiť, ale zároveň sú si vedomí toho, že ubližovaním jeden druhému situáciu mnohonásobne zhoršia.

Z hľadiska pohlavia je typická vyššia rozvodová aktivita žien, podávajú dve tretiny návrhov. Štatistika príčin rozvratu manželstva sleduje deväť príčin, v súčasnosti sa však znižuje vypovedajúca schopnosť týchto údajov, pretože viac než tri pätiny rozvádzajúcich sa párov volí rozdielnosť pováh, názorov a záujmov, Za nimi nasleduje nevera u mužov (približne každý desiaty prípad v roku 2010) a u žien vo viac ako sedmine prípadov súd nezistil zavinenie. Na treťom mieste

príčin rozvratu manželstva sa po prvýkrát v roku 2010 objavil nezáujem o rodinu na strane mužov v 7,8 % a na strane žien v 5,7 % prípadov.

Na jednej strane má rozvodovosť dlhodobu rastúcu tendenciu, súčasne však klesá podiel rozvodov s maloletými deťmi a stúpa podiel rozvodov po dlhšej dobe trvania, kedy sa deti stávajú plnoletými.

Tabuľky ukazujú, že pri rastúcej rozvodovosti sobášnosť klesá. Pokračuje trend odkladania sobášov do vyššieho veku; u mužov vzrástol na 31,5 roka a u žien na 28,5 roka. Najvyššia sobášna aktivita v roku 2010 bola vo vekovej skupine 25 až 29 ročných mužov aj žien, kedy sa uzavrelo 35, resp. 38,7 % manželstiev. V prepočte na tisíc obyvateľov sa uzavrelo 4,47 manželstiev, čo je najmenej od roku 2001.

Slováci v roku 2009 uzavreli 26.356 manželstiev, počet rozvodov dosiahol číslo 12.671. Na 100 manželstiev uzavretých na Slovensku tak v roku 2009 pripadlo 48 rozvodov.

Základnou bunkou spoločnosti je rodina. Keď v rodine vládnu zdravé a vyrovnané vzťahy medzi partnermi tá spoločnosť má určitú záruku v tom, že sa bude vyvíjať správnym smerom k lepšej, kvalitnejšej budúcnosti. Práve preto má zabezpečiť svojim občanom vhodné ekonomické, kultúrne a hospodárne podmienky k ich rastu vo všetkých oblastiach života, aby sa stali tvorivým a pevným základom budúcnosti.

POUŽITÁ LITERATÚRA

WILLI JÜRG.: *Psychologie lásky : osobný rozvoj cestou partnerského vzťahu*

Vydavateľstvo 2.- Praha Portál 2011 ISBN 978-80-7367-895-1

CLOUD H. TOWNSEND.J.: *Hranice v manželstve* Vydavateľstvo Porta libri 2007

ISBN 978-80-89067-42-8

NOVÁK T. PRÚCHOVÁ B.: *Predrozvodové a rozvodové poradenství* Vydala

Grada Publishing 2007 ISBN 978-80-247-1449-3

KRATOCHVÍL. S.: *Manželská a párová terapie* . Vydavateľstvo 1. Praha Portál

2009 ISBN 978-80-7367-646-9

Elektronické médiá

Ústredný portál verejnej správy SR

Poral.gov.sk/Portal/sk Default. Aspx Matrika 2011.12.31 17,20

Štatistický úrad SR: Regionálna databáza

[http:// portal.statistics.sk](http://portal.statistics.sk) 2011.12. 31 17,25

Zákony

Zákon o matrikách Autor: Národná rada SR Zákon č.154/1994

Uverejnené v Zbierke zákonov č. 43 /1994 strana 802

Predpis je nadradený 302/1994 Z.z. Zmena 335/2007 Z. z.

ODPORÚČANÁ LITERATÚRA

IVO PLAŇAVA: *Manželství a rodiny* Vydavatelství Doplněk 2000

ISBN 80-7239-039-2

TOMÁŠ NOVÁK: *Žárlivost jak ji zvládat* Vydavatelství Grada Publishing 2009

ISBN 978-80-247-2578-9

TOMÁŠ NOVÁK: *Manžeslství jako trvalý stres* Vydavatelství Grada Publishing

2010 ISBN 978-80-2799-8

DITA ŠAMÁNKOVÁ TOMÁŠ NOVÁK: *Pravda a lež v partnerství*

Vydavatelství Grada Publishing 2007 ISBN 978-80-247-1846-0

TOMÁŠ NOVÁK: *Pomoz si sám v manželské krizi* Vydavatelství Grada

Publishing 2007 ISBN 978-80-247-1854-3

PETR ŠMOLKA JAN MACH: *Manželská a rodinná trápení* Vydavatelství Portál

Praha 2008 ISBN 978-80-7367-448-9

TOMÁŠ NOVÁK: *Asertivita v manželství a v rodine* Vydavatelství Grada

Publishing 2011 ISBN 978-80-247-3659-4

MIROSLAVA HOLOUBKOVÁ: *Kvalitní partnerské vztahy* Vydavatelství

Miroslavy Holoubkové 2010 Praha ISBN 978-80-904026-1-4

ŠÁRKA POUPETOVÁ: *Netrapte se po rozvodu* Vydavatelství Grada Publishing

2009 ISBN 978-80-247-2046-3

Zoznam obrázkov

Obr. 1 Časový priebeh troch zložiek lásky

Obr. 2 Počet sobášov na 1000 obyvateľov v okresoch SR , rok 2010

Obr. 3 Počet rozvodov na 1000 obyvateľov v okresoch SR, rok 2010

Zoznam tabuliek

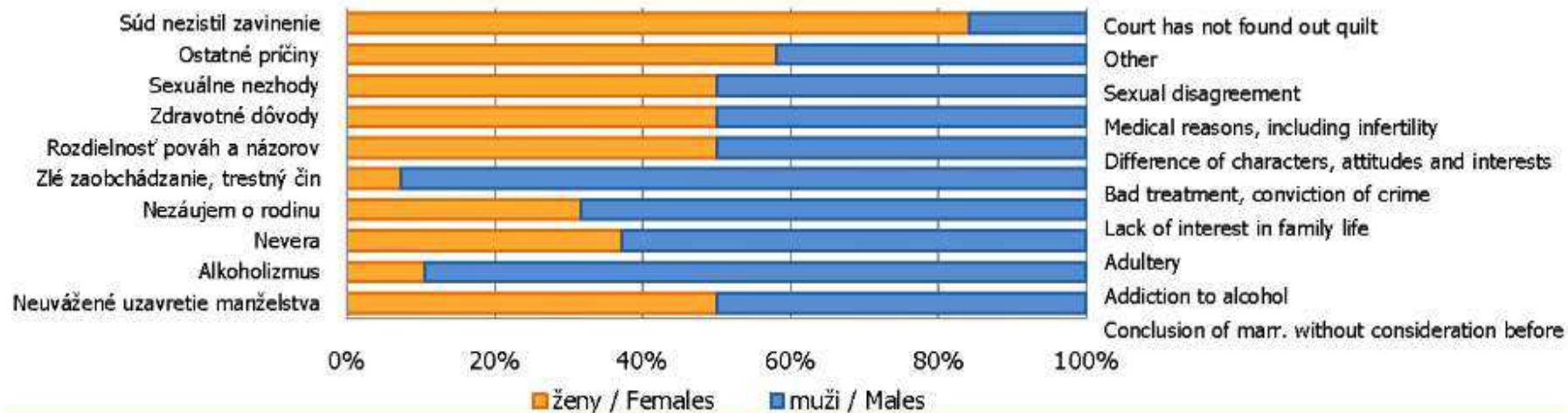
- Tab. 1 Sobášnosť podľa veku snúbencov – ženy
- Tab. 2 Sobášnosť podľa veku snúbencov- priemerný vek /ženy /
- Tab. 3 Sobášnosť podľa vzdelania – ženy
- Tab. 4 Sobášnosť podľa veku snúbencov –muži
- Tab. 5 Sobášnosť podľa veku snúbencov – priemerný vek / muži /
- Tab. 6 Sobášnosť podľa vzdelania – muži
- Tab. 7 Rozvodovosť podľa veku – ženy
- Tab. 8 Rozvodovosť podľa veku – priemerný vek /ženy /
- Tab. 9 Rozvodovosť podľa vzdelania – ženy
- Tab. 10 Rozvodovosť podľa veku – muži
- Tab. 11 Rozvodovosť podľa veku – priemerný vek /muži /
- Tab. 12 Rozvodovosť podľa vzdelania – muži

Zoznam príloh

- Príloha A - Štruktúra príčin rozvratu manželstva v roku 2009
- Príloha B - Zoznam okresov a ich skratky Slovenskej republiky
- Príloha C - Zoznam okresov a ich skratky Slovenskej republiky

PRÍLOHA – A

Štruktúra príčin rozvratu manželstva v roku 2009
Share of divorces by cause of the breakdown of marriage in 2009

Zdroj: Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, Demografia, grafy, mapy, 2011

PRÍLOHA – B Zoznam okresov a ich skratky Slovenskej republiky

Názov okresu	Skratka okresu	Názov okresu	Skratka okresu
Bratislava I -	BA	Partizánske -	PE
Bratislava II -	BA	Považská Bystrica	PB
Bratislava III -	BA	Prievidza -	PD
Bratislava IV -	BA	Púchov -	PU
Bratislava V -	BA	Levice -	LV
Pezinok - P	PK	Nové Zámky -	NZ
Senec - SC	SC	Šaľa -	SA
Piešťany - PN	PN	Topoľčany -	TO
Skalica -	SL	Zlaté Moravce -	ZM
Senica-	SE	Nitra -	NR
Galanta -	GA	Komárno -	KN
Dunajská Streda	DS	Žilina -	ZA
Hlohovec -	HC	Bytča -	BY
Trnava-	TT	Čadca -	CA
Trenčín -	TN	Dolný Kubín -	DK
Bánovce nad Bebravou -	BN	Kysucké Nové Mesto -	KM
Ilava -	IL	Liptovský Mikuláš	LM
Myjava -	MY	Martin -	MT
Nové Mesto nad Váhom -	NM	Námestovo -	NO

PRÍLOHA – C Zoznam okresov a ich skratky Slovenskej republiky

Názov okresu	Skratka okresu	Názov okresu	Skratka okresu
Ružomberok -	RK	Kežmarok -	KK
Turčianske Teplice -	TR	Levoča -	LE
Tvrdošín -	TS	Medzilaborce -	ML
Banská Bystrica -	BB	Poprad -	PP
Banská Štiavnica	BS	Sabinov -	SB
Brezno -	BR	Snina -	SK
Detva -	DT	Stará Ľubovňa -	SL
Krupina -	KA	Stropkov -	SP
Lučenec -	LC	Svidník -	SV
Poltár -	PT	Vranov nad Topľou-	VT
Revúca -	RA	Košice I -	KS
Rimavská Sobota	RS	Košice II -	KS
Veľký Krtíš -	VK	Košice III -	KS
Zvolen -	ZV	Košice IV -	KS
Žarnovica -	ZC	Košice – okolie -	KS
Žiar nad Hronom -	ZH	Gelnica -	GL
Prešov -	PP	Michalovce -	MI
Bardejov -	BJ	Rožňava -	RV
Humenné -	HE	Sobrance -	SO
Spiská Nová Ves	SN	Trebišov -	TV

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Meno autora: Klaudia Hrenák

Odbor: Špeciálna pedagogika – vychovávateľstvo

Forma štúdia: Bakalárske kombinované štúdium

Názov práce: Kríza manželstva a partnerských vzťahov v súčasnosti

Rok: 2012

Počet strán bez príloh: 57

Celkový počet strán príloh: 3

Počet titulov použitej literatúry a prameňov: 4

Počet titulov doporučenej literatúry a prameňov: 9

Počet internetových zdrojov: 2

Vedúci práce: Doc. PhDr. Kornel Čajka CSc.